

SORUNLU KREDİLERİN ANALİZİ, BANKA FİNANSAL TABLO VE ORANLARINA ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Hüseyin SELİMLER*

Öz

Bankalar, aracılık fonksiyonunun bir gereği olarak, topladıkları kaynakları ağırlıklı olarak kredi verirler. Kredilendirme bankaların en çok gelir elde ettiği faaliyet olmakla birlikte, bu süreç birçok risk altında gerçekleştirilmektedir. Bankalar, kullandıkları kredilerin vadesinde geri ödenmesini/tahsilini sağlamaya da gayret etmektedir. Ancak, kredilendirme sürecinde asimetrik bilginin varlığı, bu süreçte yapılacak hatalar, finansal krizler, reel sektör firmalarından kaynaklanacak hatalardan dolayı zaman zaman kullandırılan kredilerin geri dönüşlerinde sorunlar oluşmaktadır. Sorunlu kredilerin banka finansal tablo ve oranlarına etkileri, banka faaliyetlerini, firmaların kredibilitesini, sermaye yeterliliği, aktif kalitesi, likidite oranlarına da olumsuz etkisi olması nedeniyle önem verilen bir durumdur. Ancak, tüm gözetim, denetim, izleme faaliyetlerine ve sorunlu kredileri tasfiyesine yönelik İstanbul Yaklaşımı, Anadolu Yaklaşımı, Varlık Yönetim şirketleri, bankaların kendi uygulamalarına rağmen sorunlu kredi miktarı yıllar itibariyle artmaktadır. Çalışmamızda, Türk bankacılık sektörü ve banka grupları itibariyle, krediler, sorunlu krediler, bilanço ve gelir tablosu kalemleri oran analizi yapılmak suretiyle incelenmiş, inceleme dönemi olarak 2007-2013 dönemi alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kredi, Kredi Riski, Sorunlu Kredi, Finansal Tablo, Rasyolar

Jel Kodları: E44,G20,G21,G32,M41

ANALYSIS OF NON-PERFORMING LOANS, THE EVALUATION OF ITS IMPACT ON THE FINANCIAL STATEMENTS AND RATIOS OF BANK

Abstract

As a result of their main function, banks transform the collected resources generally into loans. Most of their revenue comes from loan operations but during these operations they are subject to many risks.

* Dr., Ziraat Bankası, Mdr, hussel@ttmail.com

They try to collect the loans on maturity, but due to asymmetric information and wrong decisions during crediting, financial crisis, reasons resulting from companies themselves, sometimes problems may arise in collecting loans. Problematic loans require special attention because of the negative effects on bank's financial tables and ratios, operations, asset quality, capital adequacy and liquidity. But, in spite of all surveillance, internal and external controls and monitorings, Istanbul Approach, Anatolian Approach, Asset Management Companies for clearance of non-performing loans, the amount of non-performing loans is increasing year by year. In the study, some main indicators, such as loans, non performing loans, balance sheet and income statement items, of Turkish Banking sector were examined by making ratio analysis for the period 2007-2013.

Keywords: Loan, Credit Risk, Non-Performing Loan, Financial Statement, Ratios

Jel Codes: E44,G20,G21,G32,M41

I. Giriş

Bankaların en temel fonksiyonu, fon arz edenler ile fon talep edenler arasındaki aracılık fonksiyonudur. Dolayısıyla, bankalar fonların miktar, zaman, faiz, tarih açısından farklılıklarını uyumlaştırarak bu fonksiyonlarını etkin olarak yapmaya çalışmaktadır. Bunun yanında bankalar, uzmanlıklarını da kullanarak fon arz edenlerin tek başına yapamayacakları veya karar veremeyecekleri faaliyetleri de kolaylıkla yapabilmektedir. Tüm bu işlemleri de kar amacı ile yapmakla birlikte güven müesseseleri olmaları nedeniyle de sağlıklı bir şekilde ve düşük riskle yapmaya çalışmaktadırlar. Ancak, kredilendirme sürecinde asimetrik bilginin varlığı, bu süreçte yapılacak hatalar, finansal krizler, reel sektör firmalarından kaynaklanacak hatalardan dolayı zaman zaman kullanılan kredilerin tahsilatında / geri dönüşlerinde sorunlar yaşanabilmektedir. Sorunlu krediyi, banka ile borçlu arasındaki geri ödeme anlaşmasının önemli ölçüde bozularak tahsilatın gecikmesi ve zarar olasılığının ortaya çıkması olarak tanımlayabiliriz.

Karşılıklar yönetmeliği, bir kredinin hangi hallerde sorunlu hale geleceği konusunda gerekli açıklamaları içermekte ve kredilerin sorunlu hale gelmesi ile birlikte nasıl sınıflandırılacağı, karşılık ayırma işlemlerini açıklamıştır. Kredilerin sınıflandırılması önemlidir, çünkü bu süreçte yapılacak hatalı sınıflandırmalar banka bilançolarını, gelir tablolarını dolayısıyla karlılık, sermaye yeterliği, likidite, aktif kalitesi gibi rasyolarını da etkilemekte ve bankaların finansal tablo ve oranlarının olması gerekenden farklı görünmesine yol açmaktadır. Bu durum, denetleyici kurumlara, pay sahipleri, banka müşterileri gibi bu tablo ve oranları dikkatle izleyen kesimlere yanlış sinyaller verecektir. Sorunlu krediler banka ve reel sektör firmalarına etkileri nedeniyle, bankaların üzerinde önemle durdukları ve tahsili için dikkatli takip ettikleri bir süreçtir.

Türk bankacılık sektöründe sorunlu kredilerin bankalar, firmalar ve müşteriler üzerindeki etkilerini azaltmak amacıyla, zaman zaman İstanbul Yaklaşımı, Anadolu Yaklaşımı gibi sorunlu kredilerin tahsil ve tasfiyesine yönelik dönemsel uygulamalar yanında, Varlık Yönetim Şirketlerinin faaliyete geçirilmesi, bankalar tarafından takipte yer alan kredilerin canlı hale dönüştürülmesi gibi uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Ancak, sorunlu krediler, ilgili bankaların

da devamlı çözüm üretmelerine karşın artan bir seyir izlemektedir. Dolayısıyla, sorunlu kredilerin yönetimi de her geçen gün artan miktarı ve olumsuz etkileri nedeniyle önemini arttırmaktadır.

Bu çalışmada da, sorunlu kredilerin gelişimi, türleri itibariyle dağılımı, banka gruplarındaki gelişiminin analizi ile banka finansal tabloları olarak bilanço ve gelir tablosu hesapları üzerine etkileri ile sermaye yeterliliği, karlılık, likidite ve aktif kalitesi gibi rasyolarına etkileri ve bunları bankacılık sektörü verileri ile açıklanması amaçlanmaktadır.

2. SORUNLU KREDİ VE TANIMLARI

Sorunlu Krediler, karşılıklar yönetmeliğinde yer alan ismi ile donuk alacaklar, tahsili gecikmiş alacaklar, takipteki krediler, idari takipteki krediler, tahsil olunacak alacaklar, tasfiye olunacak alacaklar, kredi riski gibi gerek mevzuattan gerekse uygulamada ortaya çıkan tanımlarla da ifade edilmektedir. Sorunlu kredilere ilişkin hükümlerin yer aldığı, Bankalar Kanunu ve Karşılıklar Yönetmeliği'nde ve uygulamada çeşitli dönemlerde yer almış sorunlu kredi tanımlarına ilişkin açıklamalara aşağıda yer verilmiştir.

2.1. Sorunlu Kredi

Sorunlu kredi, “banka ile borçlu arasındaki geri ödeme anlaşmasının önemli şekilde bozularak tahsilatin gecikmesi ve zarar olasılığının ortaya çıkması” olarak tanımlanabilir (Aktaş,2000,15). Tanımdan da anlaşılacağı üzere, kredinin vadesinde ödenmemesi bu ödemenin birkaç gün gecikmesi krediyi sorunlu hale getirmemektedir. Bu ödememenin veya anlaşmanın “önemli şekilde” bozularak tahsilatin gecikmesi gerekmektedir. Ancak, bu önem kredi türüne, gecikme süresine, firmanın birden fazla onaylı kredisinde aynı anda veya birinde gecikme olmasına göre değişebilir. Örneğin bireysel kredilerde 1 taksitin gecikmesi, ticari kredilerde anaparanın vadesinden itibaren 30 gün gecikmesi bu kredileri sorunlu krediler sınıfına dahil etmemektedir. Ticari kredilerde anaparanın vadesinden itibaren 90 gün geçmesi bu krediyi sorunlu kredi haline getirmekte ya da 10 gün gecikmesine karşın kredinin zafiyete uğradığı/kredi değerliğini yitirdiği görüşü/kansı bu kredinin sorunlu kredi haline gelmesine neden olabilmektedir. Asıl işlevi finansal aracılık olan bankalar, bu işlevi yerine getirme amacıyla kredi verirken, kredinin geri ödenmeme riskini de üstlenmiş olurlar. Bu risk kredinin türüne göre, kredinin fiyatı ve/veya teminatı ile farklı bir boyut kazanır. (Yücememiş ve Sözer,2011:44)

2.2. İdari – Kanuni Takipteki Krediler

Takipteki krediler, idari veya kanuni takipte yer alan ve Tekdüzen Hesap Planı uyarınca bu hesaplarda (idari takipteki krediler ve kanuni takipteki krediler) izlenen kredilere verilen addır.88/12937 sayılı karşılıklar kararı¹ uyarınca takipteki krediler THP'nda yer alan aşağdaki hesaplarda izlenmekteydi;

1 88/12937 Sayılı “Bankalarca Tesisi Gereken Karşılıklar Hakkındaki Karar”, (23.05.1988 tarih ve 19820 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.)

- İdari Takipteki Krediler** : 150-166 YTL ve 151-167 YP arası hesaplar,
Özel Takipteki Krediler : 168-169 YTL/YP hesaplar,
Kanuni Takipteki Krediler : 170-178 YTL arası hesaplarda yer almaktadır.

1988/12937 Sayılı Karsılıklar Kararnamesinde sorunlu kredinin oluşumu 2 şekilde ortaya çıkmaktadır; 1-Firma Kredi Değerliliğinin Yitirilmesi, 2-Kredilerin Temerrüde Düşmesi. Kararname uyarınca, bir firmanın kredi değerliliğini yitirmesi sonucunda kredileri özel takip hesaplarına aktarılır. Kredinin temerrüde düşmesi ise yine karsılıklar kararnamesinde belirtilen temerrüt hallerinin oluşması ile ortaya çıkar ve krediler idari ve kanuni takip hesaplarına aktarılır.

Bu iki hal tanımlandıktan sonra, bunlara çeşitli sonuçlar bağlanmıştır. Kararnameye göre kredi değerliliğinin yitirilmesinin tespiti halinde, alacakların tümü özel takibe alınarak gerekli kayıtlar tesis edilir. Özel takibe alınmanın tek sonucu karşılık ayırmaktır.İdari takip, bankaların hukuken temerrüde düşmüş olan alacaklarını, yasal yollara başvurmadan önce idari yoldan, kredi borçlusunu ile görüşerek, gerektiğinde yeni taksitlendirmeye giderek veya yeni kredi açarak borcun ödenmesini sağlamaya çalışmalıdır. İdari takip döneminde alacağın tamamı ödenmez ise, kanuni takibe geçmek için cari hesabın kat edilmesi zorunludur. Kanuni takip, bankanın alacağını tahsil için, yasal yollara başvurmasını, icra ve mahkeme safhasını ifade eder.(Arıkan, 1999:122)

2.3. Tasfiye Olunacak Alacaklar (TOA)

Tasfiye Olunacak Alacaklar 1997/10497 sayılı Karsılıklar Kararı'nda² ilk kez kullanılan bir terimdir. Temerrüde uğrayan nakdi krediler ile tazmin olunan gayri nakdi kredilerin tazmin bedelleri anılan Kararda belirtilen şekilde sınıflandırılarak aşağıda belirtilen hesaplarda izlenmekteydi.1997/10497 sayılı karar uyarınca Tasfiye Olunacak Hesaplar;

- 170 - Tasfiye Olunacak Alacaklar /Kısa Vadeli Krediler
- 172 - Tasfiye Olunacak Alacaklar / Orta ve uzun vadeli Krediler
- 174 - Tasfiye Ol. Alacaklar / Tazmin Edilen Gayrinakdi Kredi ve Yükümlülükler
- 176 - Tasfiye Olunacak Alacaklar / Hesapta 90 Günlük Süreyi Dolduranlar

şeklinde THP'nda sınıflandırılmıştır.

2 97/10497 Sayılı "Banka Kredilerinin Niteliklerine Uygun Olarak Muhasebeleştirilmesi, Değerlendirilmesi ve Kredi Karşılıkları Hakkında Karar" (11.01.1998 tarih , 23227 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır)

1997/10497 sayılı Karşılıklar Kararı ile yukarıdaki hesap grupları kredinin kısa, orta, uzun vadeli olması ile nakdi ve gayrinakdi olmasına göre aşağıdaki sınıflandırmaya uygun bir şekilde aktarılması gerekmiştir. Örneğin, **150 – İdari Takipteki Kısa Vadeli Teminatsız Kredi Hesabı**, kredi alacağıın kısa vadeli, teminatsız ve bu hesaba aktarılması 90 günlük süreyi doldurmamış ise **170 - Tasfiye Olunacak Alacaklar /Kısa Vadeli Krediler** hesabına aktarılacak, 90 günlük süreyi doldurmuş ise **176 - Tasfiye Olunacak Alacaklar/ Hesapta 90 Günlük Süreyi Dolduranlar** hesabına aktarılacaktır.

Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Ynetmelik³ uyarınca, sorunlu krediler T.H.P'de yer alan aşağıdaki hesaplarda izlenmekteydi.

170 –Tasfiye Ol. Alacaklar/Tahsil İmkanı Sınırlı Kredi ve Diğer. Alac. (III.Grup)

172 – Tasfiye Olunacak Alacaklar / Tahsili şüpheli Krediler (IV.Grup)

174 – Tahsili şüpheli cret Komisyon Ve Diğer Alacaklar

176 – Zarar Niteliğindeki Krediler ve Diğer Alacaklar (V.Grup)

170 ve 172 hesap isimlerinde Tasfiye Olunacak Alacaklar (T.O.A.) adı yer almasına karsın, uygulamada T.O.A. hesapları ifadesi 170, 172, 174 ve 176 hesaplarında yer alan tüm sorunlu hale gelmiş krediler için kullanılmaktadır.

2.4. Donuk Alacak

Donuk Alacak kavramı ilk kez 99/13761 Karşılıklar Kararında⁴ yer almış ve açıklanmıştır. Ayrıca, 30.06.2001 tarihli ve 24448 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Karşılıklar Yönetmeliğinin 5/1.maddesinde de aynı tanıma yer verilmiş ve halen geçerli olan Bankalarca Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Ynetmeliđin⁵ (Resmi Gazete'nin 1 Kasım 2006 tarih ve 26333 sayılı nüshasında yayımlanmıştır) donuk alacaklar başlıklı 5. maddesinde de şöyle tanımlanmıştır.

3 B.D.D.K, "Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik" (30.6.2001 tarih ve 24448 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)

4 99/13761 Sayılı " Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Karar " (21.12.1999 tarih , 23913 sayılı (mükerrer) Resmi Gazete'de yayımlanmıştır)

5 Bu alışmada "Karşılıklar Yönetmeliği" olarak ifade edilecektir.

Donuk alacaklar; Karşılıklar yönetmeliğın, kredilerin ve diğerk alacakların sınıflandırılması başlıklı 4 üncü maddesi uyarınca, III., IV. ve V. gruplarda sınıflandırılan tüm alacaklar, tahakkuk ettirilen faizlerin ve borçlu üzerindeki faiz benzeri yüklerin anaparaya ilave edilip edilmediğine veya yeniden finanse edilip edilmediğine bakılmaksızın, bu Yönetmeliğın uygulanmasında donuk alacak olarak kabul edilir.

Kredi müşterisinin aynı banka tarafından verilmiş birden çok kredisinin mevcut bulunması ve bu kredilerden herhangi birinin yapılan sınıflandırma gereğı donuk alacak olarak kabul edilmesi durumunda, söz konusu kredi müşterisinin bankaya olan tüm borçları donuk alacak olarak aynı grupta sınıflandırılır. Donuk alacak haline gelen ilk kredinin tamamen geri ödenmesi durumunda, kredi müşterisinin diğerk kredileri 4 üncü madde çerçevesinde değerlendirilerek yeniden sınıflandırılabilir. 7.11.2013 tarihinde kabul edilen 6502 sayılı Tüketici Koruma Kanunu'nun (28.11.2013 tarih ve 28835 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan) Temerrüt başlıklı 8.maddesinde; Belirli süreli kredi sözleşmelerinde tüketicinin taksitleri ödemede temerrüde düşmesi durumunda, kredi veren, borcun tamamının ifasını talep etme hakkını saklı tutmuşsa, bu hak ancak kredi verenin bütün edimlerini ifa etmiş olması, tüketicinin de birbirini izleyen en az iki taksiti ödemede temerrüde düşmesi hâlinde kullanılabilir. Kredi verenin bu hakkı kullanabilmesi için tüketiciye en az otuz gün süre vererek muacceliyet uyarısında bulunması zorunludur, denilmektedir. Dolayısıyla, yönetmeliğe göre kredi müşterisinin mevcut birden fazla kredisinden birisinin donuk alacak haline gelmesi halinde diğerk kredileri de donuk alacak olarak sınıflandırılır. Bunun istisnası, Tüketici Koruma Kanunu'nun 8.maddesinde de yer aldığı üzere, bir kredi müşterisinin örneğın konut kredisi donuk alacak haline gelmişse mevcut tüketici kredisinin ödemelerinde herhangi bir sorun yoksa tüketici kredisinin donuk alacak olarak sınıflandıramamasıdır. Tüketici kredisinin de donuk alacak olarak sınıflandırılabilmesi için kanunda belirtildiğı şekilde ayrıca temerrüde düşmesi gerekmektedir.

Borçlu cari hesap şeklinde kullanılan ve herhangi bir vade kaydı bulunmayan nakdi kredilerde;

- Dönem faizleri ile fer'ilerinin vadesinden veya ödenmesi gereken tarihten itibaren doksan günden daha fazla sürede ödenmeyerek anaparaya ilave edilmesi veya
- Borcun, hesabın katedilmesini izleyen doksan günden fazla sürede ödenmemesi veya
- Karşılıklar Yönetmeliğının Kredilerin ve diğerk alacakların yeniden yapılandırılması başlıklı 11 inci madde hükmüne uygun olmayan bir şekilde kredi borçlusuna bir başka kredi açılarak tahsili gecikmiş olan faizlerin ve anaparanın finanse edilmesi veya
- Hesap limitinin doksan günden daha fazla kesintisiz olarak aşılması

durumunda alacak, donuk alacak kabul edilerek ilgili grupta tasnif edilir

Yönetmeliğın donuk alacakları tanımladığı ve sınıflandırdığı 5.maddesi daha ziyade temerrüde düşmeyi süreye bağlamıştır. Temel kriter 90 gündür. Bazen kredi müşterisinin borcunu vadesinde ödemeyeceğine ilişkin erken uyarı sinyalleri alınabilir. Örneğın, müşteri çekleri ibraz edilmesine karşın ödenmediğı ve karşılıksız kaldığı, teminata verdiğı senetler vadesinde tahsil edilemediğı, hesaplar üzerine hacizler geldiğı, diğerk bankalara vadesi gelmiş kredilerinin ödenmediğı / kapatılmadığı, şirket varlıklarının satılmaya çalışıldığı, şirketin tasfiye edilmeye çalışıldığı vb. durumlarda, bu durumların Karşılıklar yönetmeliğının krediler ve diğerk alacakların sınıflandırılmasında dikkate alınacak hususlar başlıklı 6.maddesinde yer alan belirtileri taşıması veya bunlara yol açacak olması durumunda krediler donuk alacak olarak sınıflandırılabilir. Yani belirtilen süreler dışında, kredi değerliliğinin zayıflaması veya kredinin zaafiyete uğraması hususuna ilişkin belirtiler aranır.

Karşılıklar Yönetmeliğimin kredilerin ve diğerk alacakların 4 üncü madde kapsamında sınıflandırılmasında;

- **Kredi Değerliliğinin Zayıflaması:** Borçlunun, varlıklarının yükümlülüklerini vadesinde ve tam olarak karşılama yetersiz hale gelmesi, finansal kaldıraç oranının bankaca kredi değerlendirilmesinde kullanılan standart kriterlere göre kabul edilebilir seviyede olmaması, borç ödeme gücünden önemli ölçüde yoksun hale gelmesi, işletme sermayesinin ve/veya özkaynaklarının kredinin tahsil kabiliyetini zaafa uğratabilecek ölçüde yetersiz kalması durumlarından herhangi birinin varlığını,
- **Kredinin Zafiyete Uğraması:** Yapılan değerlendirmelerde cari şartlar ve olayların esas alınması kaydıyla, kredi sözleşmesinde yer alan bağlayıcı şartlar çerçevesinde vadesi gelen kredi tutarının banka tarafından tahsilinin sağlanamayacağına kuvvetle muhtemel olması durumunu, ifade eder.

Yönetmeliğın uygulanmasında kredi değerliliğinin zayıflamış olup olmadığı, kredi riskini etkileyen tüm şahsi, finansal ve ekonomik faktörlerin, finansal, sektörel ve firma değeri ile ölçüğüne ve firma yönetiminin niteliğine ilişkin analizleri içeren yöntemlerin kullanılarak, sürekli değerlendirilmesi suretiyle belirlenir.

2.5. Kredi Riski

Kredi riski, bankaya karşı olan yükümlülüklerin zamanında yerine getirilmemesi nedeniyle doğabilecek zararlar olarak tanımlanabilir. (Teker, Bolgün ve Akçay,2005:46) Kredi riski, bankaların kredi ilişkisine girdiğı müşterileriyle aralarında gerçekleşecek, kredinin geri ödenmesine dair olan risk türüdür. Müşterilerinin sözleşme gereklerine uymayarak yükümlülüklerini kısmen ya da tamamen yerine getirmemesi neticesinde bankalar zarara uğrayabilir ya da kazançları azalabilir, bu durum nakdi krediler için olduğı gibi gayrinakdi krediler için de söz konusudur. (Mermod ve Ceran,2011:31). Kredi riski, borçlunun kötü performansından doğmakta olduğundan, kredi

riski sadece azaltılabilir fakat tamamen ortadan kaldırılamaz. Çünkü kredi riskinin belli bir kısmı sistematik risk olarak karşımıza çıkmaktadır. (Koç,2013:278) Kredi kurumları, mevduat kabul etme ve ödünç verme işlemleri nedeniyle çeşitli risklerin altına girerler ve bu kurumların vermiş oldukları kredilerin geri ödenmeme olasılığı, kredi riskini oluşturur. Bir kredi kurumuyla akdi ilişkiye giren hemen hemen tüm şirketlerin ihtiyari veya zorunlu olarak tasfiye edilmesi riski bulunmaktadır. Kamu kuruluşları tarafından sıkı denetim altında tutulan kredi kurumları daha az risk taşımakla birlikte, bazı deneyimler bu kredi kurumlarının dahi ciddi ödemezdik riskleri taşıyabildiklerini göstermektedir. Özetle, genel anlamıyla kullanıldığı şekilde kredi riski, karşı tarafın ödemezlik riskini ifade eder (TBB,2000:70).

Bankacılık uygulamasında kredi, aynı zamanda *Risk* olarak da adlandırılmaktadır. Bu şekilde bir tanımlamanın sebebi her kredinin az da olsa bir geri dönmeme, vadesinde ödenmeme olasılığını içermesindedir. Bu nedenle, bir şahıs veya firmaya kullanılmış olan kredilerin belli bir tarih veya andaki bakiyesi risk olarak da ifade edilmektedir. Ancak, bu anlamdaki kredi riski kavramı kredinin sorunlu hale geldiği aşamayı ifade etmemektedir. Bunun yanında, Basel Komitesi'ne göre kredi riski, borçluların banka ile aralarındaki anlaşmalardan doğan yükümlülüklerini yerine getirmemeleri ya da getirememeleri dolayısıyla ortaya çıkmaktadır (Alparşlan,2000:65). Çeşitli ülke uygulamalarındaki tecrübeler, yetersiz kredi risk yönetiminin banka iflasları ve bankacılık krizlerine yol açan en önemli faktörlerden biri olduğunu göstermektedir (Alparşlan,2000:76).

Sermaye Yeterliği Yönetmeliği'nin "Kredi Riskine Esas Tutar" başlıklı 4 üncü maddesinin 1 inci fıkrasında; "Kredi riskine esas tutar, bilanço içi varlıklar ile gayrinakdi krediler, taahhütler ve türev finansal araçlara ilişkin risk ağırlıklı tutarların toplamından oluşur." ifadesine yer verilmiştir. Anılan hükümden anlaşılacağı üzere bilanço içi ve bilanço dışı varlıklar için kredi riski hesaplanması gerekmektedir. Buna göre alım satım hesabındaki kalemler ile Bankaların Özkaynaklarına İlişkin Yönetmelik'te sermayeden indirilen değer olarak sayılan unsurlar için kredi riskine esas tutar hesaplanmayacaktır.(TBB,2013:132)Sermaye yeterlilik oranının hesap edilmesinde kullanılan kredi riski ise banka bilançosunda yer alan varlıkların risk ağırlıkları ile çarpılarak bulunacak tutarı ifade eder. Örneğin, malik gerçek veya tüzel kişinin ya da intifa hakkı sahibinin ikamet ettiği veya edeceği ya da kiraya verdiği veya vereceği inşa halindeki dahil ikamet amaçlı gayrimenkullerin tümü üzerinde tesis edilen ipotekle tamamı veya bir kısmı teminatlandırılan alacakların tam teminatlı kısımlarına % 50 risk ağırlığı uygulanır. Böylece kredi tutarının %50'si sermaye yeterliliğinin hesaplanmasında dikkate alınır. Tüketici kredilerinden kaynaklanan ve kalan vadesi bir yıldan (onikinci ay hariç) iki yıla kadar (yirmidördüncü ay dahil) olan alacaklar %150 risk ağırlığı ile dikkate alınarak, bakiyesinin 1,5 katı olarak, tüketici kredilerinden kaynaklanan ve kalan vadesi iki yılı (yirmidördüncü ay hariç) aşan alacaklar %200 risk ağırlığı ile yani kredi tutarının 2 katı olarak kredi riskinde yer almaktadırlar. Bilanço dışı işlemler içinde aşamalı bir yöntem uygulanmaktadır. Birinci aşamada, kredi dönüştürme katsayıları ile nakdi kredi benzeri haline getirilmekte ve ikinci aşamada uygun risk ağırlıkları ile çarpılmaktadır (Erol,2007:156). Gayrinakdi krediler içinde yer alan teminat mektubunu ilk

önce kredi dönüşüm oranı ile çarpmakta daha sonra risk ağırlığı ile çarparak kredi riskine dahil etmektedir. Dolayısıyla, sorunlu kredi, kredi ve kredi riski kavramları farklı ortamlarda farklı şekilde de ifade ve hesaplamalara dahil edilebilmektedir.

Pek çok finansal kurumun kredi tahsilatında yaşayacağı sorunlar mali güçlerini sarsabilecek boyuttayken, bu konuda uluslararası boyutta, günümüze kadar kredi riski alanında yaşanan gelişmeler, piyasa riskinde kaydedilen gelişmelerin çok gerisinde kalmıştır. Kredi riskinde stres testi uygulamalarının yeterli gelişme kaydedememesinin en önemli sebepleri; yeterli datanın bulunmaması ve analiz için; temerrüt ihtimali, takipten tahsilat oranları, teminat değerleri, rating değişimlerinin ihtimalleri ve borçlu ratinglerinin strese tabi tutulması gerekliliği gibi kredi spredlerinin tahminini de içeren bir dizi oldukça zahmetli çalışma yürütülmesi ve bu çalışmaların önemli teknoloji desteği gerektirmesi, olarak sayılabilir. (Tuncer,2006,72)

3. KREDİLERİN KARŞILIKLAR YÖNETMELİĞİ KAPSAMINDA SINIFLANDIRILMASI

Donuk alacaklar hakkındaki bu açıklamalardan sonra, karşılıklar yönetmeliğinin 4.maddesinde kredi ve alacakların sınıflandırmasını verelim. Bu maddeye göre kredi ve alacaklar 5 Gruba ayrılarak sınıflandırılır. Bankalar, yurtdışı şubeleri dahil, kredilerini ve diğer alacaklarını tahsil kabiliyetine ve borçluların kredi değerliliğine göre, bu Yönetmelikte belirlenen esas ve usulleri dikkate almak suretiyle, aşağıda belirtilen gruplar itibariyle sınıflandırarak izlemek zorundadırlar:

I. Grup - Standart Nitelikteki Kredi ve Diğer Alacaklar

II.Grup - Yakın İzlemedeki Kredi ve Diğer Alacaklar

III.Grup -Tasfiye Olunacak Alacaklar/Tahsil İmkânı Sınırlı Kredi ve Diğer Alacaklar

IV.Grup - Tasfiye Olunacak Alacaklar / Tahsili Şüpheli Krediler

V .Grup - Zarar Niteliğindeki Krediler ve Diğer Alacaklar

3.1. Birinci Grup - Standart Nitelikli Krediler ve Diğer Alacaklar: Bu grupta;

- Kredilendirilebilir nitelikte finansman yapısına sahip gerçek ve tüzel kişilere kullanılan,
- Anapara ve faiz ödemeleri, borçlusunun ödeme gücüne ve nakit akımına göre yapılandırılan,
- Ödemeleri süresinde yapılan, gelecekte de geri ödeme sorunları beklenmeyen, tamamen tahsil edilebilecek nitelikte olan,
- Borçlusunun kredi değerliliğinde zayıflama tespit edilmemiş olan ve zafiyet belirtisi bulunmayan,

krediler ve diğer alacaklar sınıflandırılır.

3.2. İkinci Grup - Yakın İzlemedeki Krediler ve Diğer Alacaklar: Bu grupta;

- Kredilendirilebilir nitelikte finansman yapısına sahip gerçek ve tüzel kişilere kullanılmış olan ve anapara veya faiz ödemelerinde halihazırda herhangi bir sorun bulunmayan, ancak borçlunun ödeme gücünde veya nakit akımında olumsuz gelişmeler gözlenmesi ya da bunun gerçekleşeceğinin tahmin edilmesi veya krediyi kullananın önemli ölçüde finansal risk taşıması gibi nedenlerle yakından izlenmesi gereken veya,
- Anapara veya faiz ödemelerinin kredi sözleşmesinde yer alan şartlara uygun olarak yapılmasında sorunlar doğması muhtemel olan ve bu sorunların giderilmemesi durumunda borcun tamamının veya bir kısmının geri ödenmeme riski bulunan veya,
- Geri ödenmesi kuvvetle muhtemel bulunmakla beraber, mazur görülecek çeşitli nedenlerle anapara veya faiz ödemelerinin tahsili, vadelerinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren otuz günden fazla geciken ancak Üçüncü Grupta sınıflandırılma için gerekli gecikme süresi koşulunu taşımayan veya,
- Borçlusunun kredi değerliliği zayıflamamış olmakla birlikte düzensiz ve kontrolü güç bir nakit akımı yapısına sahip olması nedeniyle zafiyete uğrama ihtimali yüksek olan, krediler ve diğer alacaklar sınıflandırılır. Kredi borçlusunun aynı banka tarafından verilmiş birden çok kredisinin mevcut bulunması ve bu kredilerden herhangi birinin bu grupta ve diğerlerinin Birinci Grupta sınıflandırılmış olması durumunda, söz konusu kredi müşterisinin bankaya olan tüm borçları bu grupta sınıflandırılır.

3.3. Üçüncü Grup - Tahsil İmkânı Sınırlı Krediler ve Diğer Alacaklar:

Bu grupta;

- Borçlusunun özkaynaklarının veya verdiği teminatların borcun vadesinde ödenmesini karşılamada yetersiz bulunması nedeniyle tamamının tahsil imkanı sınırlı olan ve gözlenen sorunların düzeltilmemesi durumunda zarara yol açması muhtemel olan veya,
- Borçlusunun kredi değerliliği zayıflamış olan ve kredinin zafiyete uğramış olduğu kabul edilen veya,
- Anaparanın, faizin veya her ikisinin tahsili vadesinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren doksan günden fazla geciken ancak yüz seksen günü geçmeyen veya,
- Borçlusunun işletme sermayesi finansmanında veya ilave likidite yaratmada sıkıntılar yaşaması gibi nedenlerle anaparanın veya faizin veya her ikisinin bankaca tahsilinin vadesinden veya ödenmesi gereken tarihten itibaren doksan günden fazla gecikeceğine kanaat getirilen,

krediler ve diğer alacaklar sınıflandırılır.

3.4. Dördüncü Grup - Tahsili Şüpheli Krediler ve Diğer Alacaklar: Bu grupta;

- Mevcut koşullarda geri ödenmesi veya tasfiyesi muhtemel görünmeyen veya,
- Vadesi gelen veya ödenmesi gereken kredi tutarlarının tamamının kredi sözleşmesinde yer alan hususlar çerçevesinde banka tarafından tahsilinin sağlanamayacağı kuvvetle muhtemel olan veya,
- Borçlusunun kredi değerliliğinin önemli ölçüde zayıfladığı ve zafiyete uğradığı kabul edilen, ancak birleşme, yeni finansman bulma imkanı veya sermaye artırımı gibi olanakların borçlunun kredi değerliliğine ve kredinin tahsil kabiliyetine yapması beklenen katkı nedeniyle henüz tam anlamıyla zarar niteliği taşımadığı düşünülen veya,
- Anapara veya faizin ya da her ikisinin vadesinden veya ödenmesi gereken tarihten itibaren tahsilinin gecikmesi yüz seksen günü geçen, ancak bir yılı geçmeyen,

krediler ve diğer alacaklar sınıflandırılır.

3.5. Beşinci Grup - Zarar Niteliğindeki Krediler ve Diğer Alacaklar: Bu grupta;

- Tahsilinin mümkün olmadığına kanaat getirilen veya,
- Anaparanın veya faizin veya her ikisinin vadesinden veya ödenmesi gereken tarihten itibaren tahsili bir yıldan fazla gecikmiş olan veya,
- Üçüncü ve Dördüncü Gruplarda belirtilen özellikleri taşımakla birlikte, vadesi gelen ve ödenmesi gereken alacak tutarlarının tamamının bir yılı aşacak bir sürede tahsilinin sağlanamayacağının kuvvetle muhtemel olması nedeniyle zafiyete uğramış olduğuna ve borçlusunun kredi değerliliğini tam anlamıyla yitirdiğine banka tarafından kanaat getirilen,

krediler ve diğer alacaklar sınıflandırılır.

Bu maddede belirtilen sınıflandırma sistemi bakımından fiilen gerçekleştiği kabul edilen temel kriter, krediler ve diğer alacakların tahsillerinin, gruplara ilişkin tanım ve açıklamalarda belirtilen süreler kadar gecikmesidir. Bunun yanı sıra, bankalarca, kredinin özelliklerine uygun olarak birinci fıkrada belirtildiği şekilde sınıflandırılması için söz konusu gruplara ilişkin tanım ve açıklamalarda belirtilen diğer hususların gerçekleştiğinin ya da gerçekleşmesinin kuvvetle muhtemel olduğunun ve borçlunun kredi değerliliğinin zayıfladığının, kredinin zafiyete uğramış olduğunun veya tahsil edilemeyeceğinin tespit edilmesi veya bu konuda kesin bir kanaate sahip olunması gerekir. Krediler ve diğer alacaklara ilişkin ödemelerin tahsilindeki gecikme ilgili gruplarda belirtilen süreleri geçmemiş olsa dahi, bankalar, bu maddede belirtilen kriterleri ve risk yönetim ilkelerini dikkate almak suretiyle, kredilerini ve diğer alacaklarını Üçüncü, Dördüncü ve Beşinci Grup içinde sınıflandırabilir. Bankalar, kredi ve diğer alacakları için, bunlara ilişkin ödemelerin tahsilindeki gecikmelerin gerçekleştiği ay sonuna kadar gerekli karşılığı ayırmak zorundadırlar.

4. SORUNLU KREDİLERİN BANKACILIK SEKTÖRÜNDEKİ GELİŞİMİ

Sorunlu kredilerin bankacılık sektöründeki gelişimi bölümünü, krediler ve takipteki kredilere ilişkin verileri ve rasyoları hem kredi türleri bazında hem de bankacılık sektöründe banka grupları bazında analiz ederek inceleyeceğiz.

4.1. Kredi Türleri İtibariyle Analizi

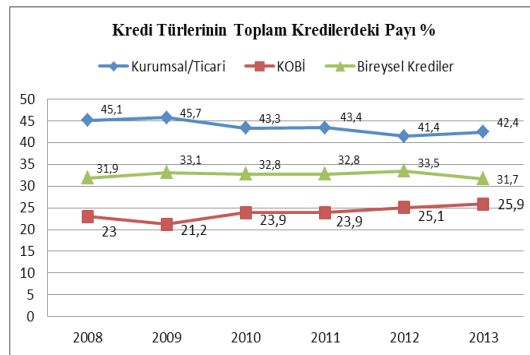
Kredilerin, bankacılık sektöründe kurumsal/ticari, KOBİ ve bireysel krediler olarak sınıflandırılması dikkate alınarak, aşağıdaki bölümde bu sınıflandırma ile analizi yapılmıştır.

Tablo I. Kredi Türlerinin Toplam Kredileri İçindeki Payı ve Gelişimi

	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Kurumsal/Ticari	42,4	41,4	43,4	43,3	45,7	45,1
KOBİ	25,9	25,1	23,9	23,9	21,2	23,0
Bireysel Krediler	31,7	33,5	32,8	32,8	33,1	31,9
Kredi Kartları	25,2	26,9	24,8	25,2	28,2	29,0
Tüketici Kredileri	74,8	73,1	75,2	74,8	71,8	71,0
Konut	44,5	44,3	44,3	47,1	48,1	46,8
Taşıt	3,4	4,1	4,4	4,4	4,7	6,6
İhtiyaç+Diğer	52,1	51,6	51,3	48,5	47,2	46,6

Kaynak: <http://www.bddk.org.tr/Websitesi/turkce/Raporlar/TBSSGG/ TBSSGG.aspx>

Grafik I. Kredi Türlerinin Toplam Kredilerdeki Payı%

Kaynak: Tablo I'den faydalanılmıştır.

Kredilerin kurumsal/ticari, KOBİ ve bireysel krediler itibariyle paylarına baktığımızda; incelenen dönemde, kurumsal/ticari krediler 2008 yılında %45,1 olan payı 2013 yılında %42,4'e düşmüştür. KOBİ

kredilerin payı ise %23,0'ten %25,9'a yükselmiştir. Bu durumun 2009 yılında yaşanan krizden sonra KOBİ kredileri lehine değiştiği görülmektedir. Bireysel kredilerin payında değişme olmamış sadece dönem içerisinde hafif bir yükselme olmuştur. Bireysel kredileri alt başlıklar olarak incelediğimizde, kredi kartlarında azalma görülmektedir. Özellikle, BDDK tarafından kredi kartlarının taksitli satış Őartları ve nakit çekim işlemlerinin kısıtlanmaya gidilmesi etkisini göstermektedir. Tüketici kredilerinde artış görülmekte, bu artış ihtiyaç kredilerinden kaynaklanmaktadır. Taşıt kredileri, rehin koyma işlemi ve kredinin taşıtın değerinin belli bir oranında⁶ olması gibi kriterler nedeniyle, bazen tüketici kredisi olarak talep edilebilmektedir. 2013 Ocak ayından itibaren tüketici kredilerinde 60 ay olan maksimum vade 36 aya dūřürölünce, daha önde kredi kullanmış müşterilerin kredi taleplerinde de bir daralma yaşatmaktadır.

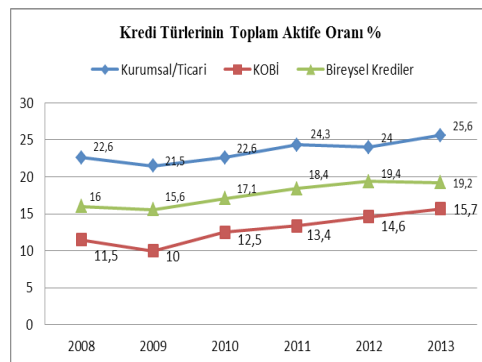
Kasım 2012 döneminden itibaren sektör genelinde kurumsal/ticari kredilerden KOBİ kredilerine yeniden sınıflamalar yapılmıştır. Söz konusu sınıflama değişikliği özellikle KOBİ kredilerinin yıllık bazda en fazla artış gösteren kredi olmasında belirleyici olmuştur. Anılan sınıflama değişikliği, canlı kredilerin yanı sıra, takipteki alacaklar ve takibe dönüşüm oranlarında KOBİ ve kurumsal/ticari kredi türlerindeki değişimler üzerinde etkili olmaktadır. (BDDK, Mart 2013:21)

Tablo 2. Kredi Türlerinin Toplam Aktife Oranı ve Gelişimi

	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Kurumsal/Ticari	25,6	24,0	24,3	22,6	21,5	22,6
KOBİ	15,7	14,6	13,4	12,5	10,0	11,5
Bireysel Krediler	19,2	19,4	18,4	17,1	15,6	16,0

Kaynak: <http://www.bddk.org.tr/Websitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/TBSGG.aspx>

Grafik 2. Kredi Türlerinin Toplam Aktife Oranı %

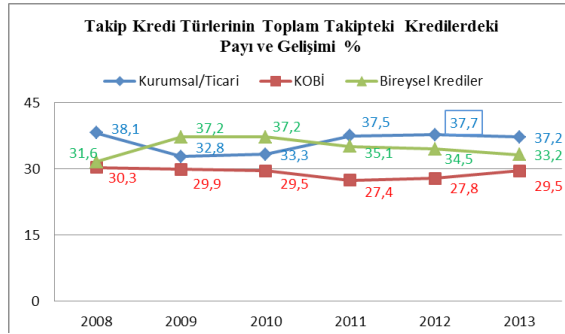
Kaynak: Tablo 2'den faydalanılmıştır.

6 Tüketicilere kullanılacak taşıt kredilerinde ve taşıt teminatlı kredilerde veya yapılacak finansal kiralama işlemlerinde, kredi tutarının taşıtın değerine oranı, taşıtın nihai fatura değeri 50.000.TL ve altında olanlar için %75'i aşamayacak; nihai fatura değeri 50.000.TL'yi aşan binek araçlarda ise, bedelin 50.000.TL'ye kadar olan kısmı için %75, 50.000.TL'nin üstünde olan kısım için %50 olarak uygulanacaktır.

Tablo 3. Takipteki Kredi Türlerinin Toplam Takipteki Kredilerdeki Payı ve Gelişimi

	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Kurumsal/Ticari	37,2	37,7	37,5	33,3	32,8	38,1
KOBİ	29,5	27,8	27,4	29,5	29,9	30,3
Bireysel Krediler	33,2	34,5	35,1	37,2	37,2	31,6

Kaynak: <http://www.bddk.org.tr/Websitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/TBSGG.aspx>

Grafik 3. Takipteki Kredilerin Toplam Takipteki Kredilerdeki Payı ve Gelişimi %

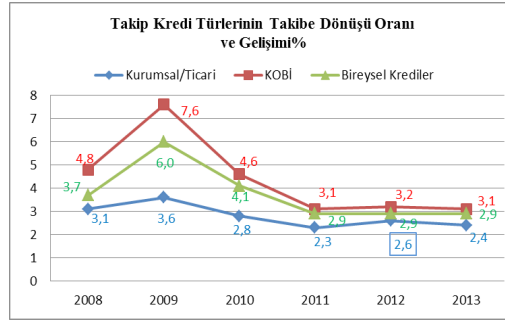
Kaynak: Tablo 3'den faydalanılmıştır.

Takipteki kredilerde sırasıyla kurumsal/ticari, bireysel ve KOBİ kredilerin payları yüksektir. Kurumsal/ticari kredilerde 2011 yılı ile birlikte artış, bireysel kredilerde de 2011 yılı itibariyle bir düşüş görülmektedir. KOBİ kredileri aynı düzeylerde bir orana sahip olmuştur. 2009 kriz sürecinden en çok kurumsal/ticari kredilerin etkilendiği, bireysel kredilerde ise kriz sonrası artış görülmektedir.

Tablo 4. Takipteki Kredi Türleri İtibariyle Takibe Dönüşüm Oranı ve Gelişimi

	2013	2012	2011	2010	2009	2008
BANK.SEKR.TDO%	2,7	2,9	2,7	3,7	5,3	3,7
Kurumsal/Ticari	2,4	2,6	2,3	2,8	3,6	3,1
KOBİ	3,1	3,2	3,1	4,6	7,6	4,8
Bireysel Krediler	2,9	2,9	2,9	4,1	6,0	3,7
Kredi Kartları	5,4	5,1	5,9	8,0	10,4	6,5
Konut	0,6	0,8	0,9	1,4	2,1	1,3
Taşıt	2,9	3,1	3,3	6,0	10,3	6,0
İhtiyaç+Diğer	3,1	3,2	2,6	3,7	4,5	2,7

Kaynak: <http://www.bddk.org.tr/Websitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/TBSGG.aspx>

Grafik 4. Takipteki Kredilerin Takibe Dönüş Oranı ve Gelişimi

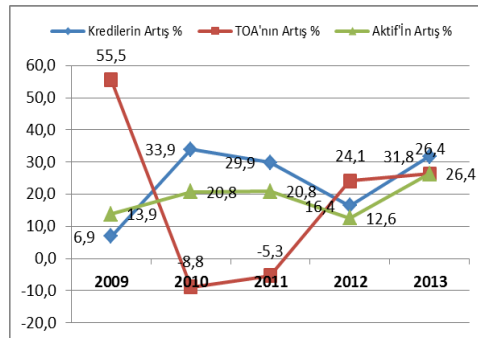
Kaynak: Tablo 4'den faydalanılmıştır.

Takibe dönüşüm oranı, en yüksek KOBİ kredilerinde olup, bireysel kredilerde ise, kredi kartları %5,4 ile ilk sırada, onu tüketici kredileri izlemektedir. Konut kredileri gerek teminat gerekse kullanım amacının da etkisi ile %0,6 ile gerek bireysel gerekse tüm kredi türleri arasında en düşük takibe dönüşüm oranına sahiptir.

Tablo 5. Bankacılık Sektöründe Takipteki Kredilere İlişkin Artış Oranları %

	2013	2012	2011	2010	2009
Kredilerin Artış %	31,8	16,4	29,9	33,9	6,9
TOA'nın Artış %	26,4	24,1	-5,3	-8,8	55,5
Aktif'in Artış %	26,4	12,6	20,8	20,8	13,9

Kaynak: <http://www.bddk.org.tr/Websitesi/turkce/Raporlar/TBSSGG/ TBSSGG>

Grafik 5. Bankacılık Sektöründe Takipteki Kredilere İlişkin Artış Oranları %

Kaynak: Tablo 5'den faydalanılmıştır.

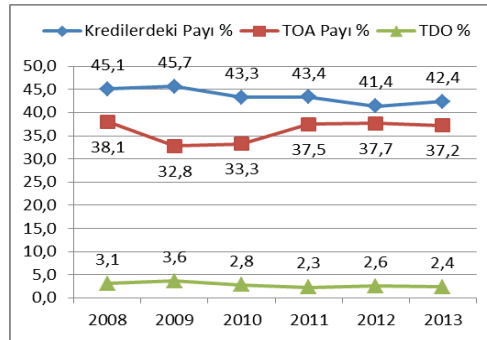
Bankacılık sektöründe, 2009 yılında krizin etkisiyle kredi artışı çok düşük olmuş, bu artış ağırlıklı olarak kamu bankalarından kaynaklanmıştır. 2009 yılındaki %55,5 artışın ardından, 2010 ve 2011 yılında TOA'daki hesaplarda gerileme olmuş, özellikle de bu dönemde yasa düzenleme ile imkan verilen takipteki kredilerden canlı krediye dönüştürme / yapılandırma imkanı da bunda etkili olmuştur. 2010 ve sonrası kredilerdeki artış aktifteki artışın üzerinde olmuştur.

Tablo 6. Kurumsal/Ticari Kredilerdeki Gelişmeler

Kurumsal/Ticari	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Kredilerdeki Payı %	42,4	41,4	43,4	43,3	45,7	45,1
TOA Payı %	37,2	37,7	37,5	33,3	32,8	38,1
TDO %	2,4	2,6	2,3	2,8	3,6	3,1

Kaynak: <http://www.bddk.org.tr/Websitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/TBSGG.aspx>

Grafik 6. Kurumsal/Ticari Kredilerdeki Gelişme

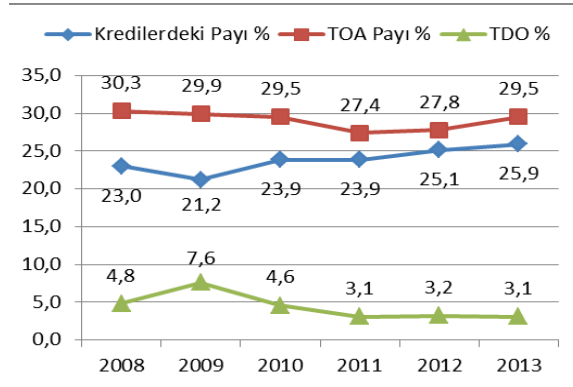
Kaynak: Tablo 6'dan faydalanılmıştır.

Kurumsal/ticari kredilerin 2008 yılında %45,1 olan payı 2013 yılında %42,4' düşmüş, bu dönemde takibe dönüşüm oranı azalarak %2,4 gerilemiştir. Takipteki kredilerdeki payı da 2009 yılında %32,8 iken 2013 yılında %37,2'ye yükselmiştir. Özellikle krediler içindeki payı azalırken, takipteki kredilerdeki payının artmış olduğu görülmektedir.

Tablo 7. KOBİ Kredilerindeki Gelişmeler

KOBİ	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Kredilerdeki Payı %	25,9	25,1	23,9	23,9	21,2	23,0
TOA Payı %	29,5	27,8	27,4	29,5	29,9	30,3
TDO %	3,1	3,2	3,1	4,6	7,6	4,8

Kaynak: <http://www.bddk.org.tr/Websitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/TBSGG.aspx>

Grafik 7. KOBİ Kredilerindeki Gelişmeler

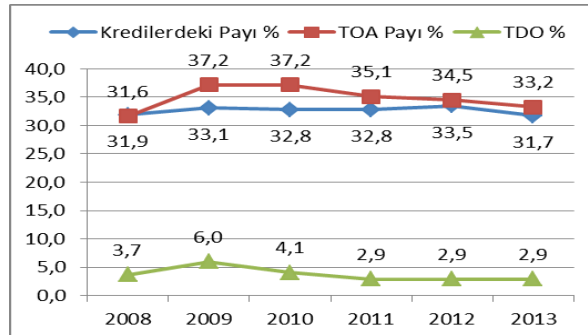
Kaynak: Tablo 7'den faydalanılmıştır.

KOBİ kredilerinde kriz sürecinden sonra takibe önüşüm oranı (TDO) düşmüş, ancak takipteki krediler içindeki payında önemli bir azalma olmamış, kredilerdeki payı da 2011 ve öncesine göre artış göstermiştir.

Tablo 8. Bireysel Kredilerdeki Gelişmeler

BİREYSEL	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Kredilerdeki Payı %	31,7	33,5	32,8	32,8	33,1	31,9
TOA Payı %	33,2	34,5	35,1	37,2	37,2	31,6
TDO %	2,9	2,9	2,9	4,1	6,0	3,7

Kaynak: <http://www.bddk.org.tr/Websitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/TBSGG.aspx>

Grafik 8. Bireysel Kredilerdeki Gelişmeler

Kaynak: Tablo 8'den faydalanılmıştır.

4.2. Banka Grupları İtibariyle Analizi

Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren bankaların kamu,, özel, yabancı sermayeli ve kalkınma/yatırım bankaları grubu olarak kredi ve sorunlu kredilere ilişkin rakam ve rasyolarının gelişimi aşağıda verilmiştir.⁷

Tablo 9. Türk Bankacılık Sektöründe Kredi ve Takipteki Kredilerin Gelişimi

Bankacılık Sistemi	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Aktif	1.635.370.077	1.298.142.527	1.160.711.796	961.875.771	798.532.678	705.870.774	561.171.879
Krediler ve Alacaklar	1.009.334.323	763.511.059	660.811.877	505.949.357	377.805.545	364.438.151	279.314.982
Takipteki Krediler	27.356.136	21.886.334	17.718.961	18.876.845	20.670.668	13.215.572	9.826.701
Özel Karşılıklar (-)	-21.166.257	-16.458.031	-14.241.349	-15.964.085	-17.463.645	-10.752.809	-8.688.592
Krediler / Aktif %	61,72	58,82	56,93	52,60	47,31	51,63	49,77
TOA / Aktif %	1,67	1,69	1,53	1,96	2,59	1,87	1,75
TOA / Krediler %	2,71	2,87	2,68	3,73	5,47	3,63	3,52
Özel Karşılıklar/ TOA %	77,37	75,20	80,37	84,57	84,49	81,36	88,42
Takibe Dönüşüm Oranı %	2,64	2,79	2,61	3,60	5,19	3,50	3,40

Kaynak: <http://www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/veri-sorgulama-sistemi/mali-tablolar/71> verilerinden hazırlanmıştır.

Türk bankacılık sektöründe, 2013 yılında 2007 yılına oranla aktif %191,4, krediler %261,4, takipteki krediler %178,4 artmıştır. Krediler, takipteki kredilerden daha hızlı artmış olmakla birlikte, kredilerin aktif içindeki payı 2007 yılında %49,77 iken 2013 yılında %61,72'ye yükselmiştir. 2009 yılında ortaya çıkan kriz süresinde takipteki kredilerin, kredilere oranı %5,47'ye yükselmiş, takibe dönüşüm oranı %5,19 olarak gerçekleşmiştir. Ayrılan özel karşılıklar 2007 yılında %88,42 iken 2013 yılında %77,37 olarak gerçekleşmiştir. Sektörde takip rakamlarının artması ile birlikte aktif kalitesi,

⁷ TMSF Grubu, grup olarak analize dahil edilmemiş, ancak bankacılık sektörü rakamları içerisinde rakamları yer almaktadır.

sermaye yeterliliği, karlılık olumsuz etkilenmekte, ancak özel karşılık / takipteki krediler oranı dūřuk olmakla birlikte, takibe aktarılabilecek bir kredi olmasa dahi takipteki kredilerin %22,63 oranında özel karşılık ayrılacağı ve karlılığı olumsuz etkileyeceği görülmektedir. 2009 yılı kriz sürecinde krediler bir önceki yıla göre dūřuk oranda artış göstermiş, buna karşın takipteki krediler artışı yüksek olmuştur.

Tablo 10. Kamu Bankalarında Kredi ve Takipteki Kredilerin Gelişimi

Kamusal Bankaları	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Aktif	482.969.504	375.729.656	340.989.268	298.063.779	249.976.260	207.701.884	163.585.241
Krediler ve Alacaklar	281.163.099	204.048.769	184.323.316	146.001.008	103.139.816	86.762.146	63.101.500
Takipteki Krediler	8.194.044	6.742.162	4.688.615	4.878.539	4.641.788	3.311.464	2.566.554
Özel Karşılıklar(-)	-6.708.663	-5.337.575	-4.056.320	-4.278.588	-4.026.311	-2.898.819	-2.472.839
Krediler / Aktif %	58,22	54,31	54,06	48,98	41,26	41,77	38,57
TOA / Aktif %	1,70	1,79	1,38	1,64	1,86	1,59	1,57
TOA / Krediler %	2,91	3,30	2,54	3,34	4,50	3,82	4,07
Özel Karşılıklar/ TOA %	81,87	79,17	86,51	87,70	86,74	87,54	96,35
Takibe Dönüşüm Oranı %	2,83	3,20	2,48	3,23	4,31	3,68	3,91

Kaynak: <http://www.tbb.org.tr/banka-ve-sektor-bilgileri/veri-sorgulama-sistemi/mali-tablolar/71> verilerinden hazırlanmıştır.

Kamu bankalarının 2007-2013 dönemi incelediğinde, 2013 yılında 2007 yılına oranla aktif %195,2, krediler %345,6, takipteki krediler %219,3 artmıştır. Krediler, takipteki kredilerden daha hızlı artmış olmakla birlikte, kredilerin aktif içindeki payı 2007 yılında %38,57 iken 2013 yılında %58,22'ye yükselmiştir. 2009 yılında ortaya çıkan kriz süresinde takipteki kredilerin, kredilere oranı %4,50'ye yükselmiş, takibe dönüşüm oranı %4,31 olarak gerçekleşmiştir. Takipteki krediler için ayrılan özel karşılıklar 2007 yılında %96,35 iken 2013 yılında %81,87 olarak gerçekleşmiştir. Kriz sürecine rağmen ve özel ile yabancı bankaların kredi rakamları 2009 yılında azalmasına karşın kamu bankalarında 2009 yılında bir önceki yıla göre kredileri %18,9 oranında artmış buna karşın takipteki kredileri de %40,2 oranında artış göstermiştir.

Tablo II. Özel Bankalarda Kredi ve Takipteki Kredilerin Gelişimi

Özel Bankaları	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Aktif	831.319.965	694.564.518	619.118.960	496.520.351	413.241.040	369.603.091	293.529.719
Krediler ve Alacaklar	522.983.076	415.238.369	356.791.137	260.718.528	195.251.219	198.632.761	152.312.872
Takipteki Krediler	11.951.617	9.354.290	8.531.069	8.664.508	10.596.952	6.980.784	5.516.364
Özel Karşılıklar(-)	-9.054.761	-6.887.357	-6.803.650	-7.495.844	-9.342.263	-5.607.567	-4.788.068
Krediler / Aktif %	62,91	59,78	57,63	52,51	47,25	53,74	51,89
TOA / Aktif %	1,44	1,35	1,38	1,75	2,56	1,89	1,88
TOA / Krediler %	2,29	2,25	2,39	3,32	5,43	3,51	3,62
Özel Karşılıklar/ TOA %	75,76	73,63	79,75	86,51	88,16	80,33	86,80
Takibe Dönüşüm Oranı %	2,23	2,20	2,34	3,22	5,15	3,40	3,50

Kaynak: <http://www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/veri-sorgulama-sistemi/mali-tablolar/71> verilerinden hazırlanmıştır.

Özel bankaların 2007-2013 dönemi incelediğinde, 2013 yılında 2007 yılına oranla aktif %183,2, krediler %243,4, takipteki krediler %116,7 artmıştır. Krediler, takipteki kredilerden daha hızlı artmış olmakla birlikte, kredilerin aktif içindeki payı 2007 yılında %51,89 iken 2013 yılında %62,91'ye yükselmiştir. 2009 yılında ortaya çıkan kriz süresinde takipteki kredilerin, kredilere oranı %5,43'e yükselmiş, takibe dönüşüm oranı %5,15 olarak gerçekleşmiştir. Takipteki krediler için ayrılan özel karşılıklar 2007 yılında %86,80 iken 2013 yılında %75,76 olarak gerçekleşmiştir. 2009 yılında bir önceki yıla göre kredi bakiyesi düşmüştür, takip rakamları %51,8 oranında artmıştır.

Tablo 12. Yabancı Bankalarda Kredi ve Takipteki Kredilerin Gelişimi

Yabancı Bankalar	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Aktif	250.153.287	174.315.946	158.187.872	135.572.387	107.487.672	104.797.554	84.335.416
Krediler ve Alacaklar	153.143.598	108.880.878	92.208.653	80.348.914	63.022.610	64.082.690	52.481.577
Takipteki Krediler	6.734.335	5.450.954	4.106.054	4.943.118	5.042.056	2.644.656	1.504.484
Özel Karşılıklar(-)	-5.070.179	-3.973.737	-3.072.376	-3.866.868	-3.797.997	-1.995.875	-1.211.420
Krediler / Aktif %	61,22	62,46	58,29	59,27	58,63	61,15	62,23
TOA / Aktif %	2,69	3,13	2,60	3,65	4,69	2,52	1,78
TOA / Krediler %	4,40	5,01	4,45	6,15	8,00	4,13	2,87
Özel Karşılıklar/ TOA %	75,29	72,90	74,83	78,23	75,33	75,47	80,52
Takibe Dönüşüm Oranı %	4,21	4,77	4,26	5,80	7,41	3,96	2,79

Kaynak: <http://www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/veri-sorgulama-sistemi/mali-tablolar/71> verilerinden hazırlanmıştır.

Yabancı bankaların 2007-2013 dönemi incelediğinde, 2013 yılında 2007 yılına oranla aktif %196,6, krediler %191,8, takipteki krediler %347,6 artmıştır. Krediler, takipteki kredilerden daha hızlı artmış olmakla birlikte, kredilerin aktif içindeki payı 2007 yılında %62,23 iken 2013 yılında %61,22'ye düşmüştür. 2009 yılında ortaya çıkan kriz süresinde takipteki kredilerin, kredilere oranı %8,00'e yükselmiş, takibe dönüşüm oranı %7,41 olarak gerçekleşmiştir. Takipteki krediler için ayrılan özel karşılıklar 2007 yılında %80,52 iken 2013 yılında %75,29 olarak gerçekleşmiştir. 2009 yılında bir öndeki yıla göre kredi bakiyesi düşmüş, takip rakamları %90,7 oranında artmıştır.

Tablo 13. Kalkınma ve Yatırım Bankalarında Kredi ve Takipteki Kredilerin Gelişimi

K/Y Bankaları	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Aktif	70.112.171	52.726.229	41.592.971	30.928.506	27.020.887	22.933.858	18.878.754
Krediler ve Alacaklar	52.043.738	35.342.049	27.487.859	18.880.107	16.391.051	14.955.986	11.413.557
Takipteki Krediler	425.301	298.679	350.849	339.422	328.779	203.217	161.832
Özel Karşılıklar(-)	-282.533	-219.853	-267.703	-273.597	-246.893	-186.317	-151.172
Krediler / Aktif %	74,23	67,03	66,09	61,04	60,66	65,21	60,46
TOA / Aktif %	0,61	0,57	0,84	1,10	1,22	0,89	0,86
TOA / Krediler %	0,82	0,85	1,28	1,80	2,01	1,36	1,42
Özel Karşılıklar/ TOA %	-66,43	-73,61	-76,30	-80,61	-75,09	-91,68	-93,41
Takibe Dönüşüm Oranı %	0,81	0,83	1,26	1,76	1,96	1,34	1,39

Kaynak: <http://www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/veri-sorgulama-sistemi/mali-tablolar/71> verilerinden hazırlanmıştır.

Kalkınma ve Yatırım bankalarının 2007-2013 dönemi incelediğinde, 2013 yılında 2007 yılına oranla aktif %271,4, krediler %356 takipteki krediler %162,8 artmıştır. Krediler, takipteki kredilerden daha hızlı artmış olmakla birlikte, kredilerin aktif içindeki payı 2007 yılında %60,46 iken 2013 yılında %74,23'e yükselmiştir. 2009 yılında ortaya çıkan kriz süresinde takipteki kredilerin, kredilere oranı %2,01'e yükselmiş, takibe dönüşüm oranı %1,96 olarak gerçekleşmiştir. Takipteki krediler için ayrılan özel karşılıklar 2007 yılında %93,41 iken 2013 yılında %66,43 olarak gerçekleşmiştir.

5. SORUNLU KREDİLERİN FİNANSAL TABLOLARA ETKİLERİ

Bankaların, Tekdüzen Hesap Planı ve Karşılıklar Yönetmeliği kapsamında kredilerini muhasebeleştirilmesi, sorunlu hale gelmesi aşamasında sınıflandırılması süreçlerini finansal tablolar üzerinde izlemek ve göstermek üzere aşağıda, sınıflandırma ve muhasebeleştirme işlemlerinin bilanço ve gelir tablosu üzerinde nasıl takip edileceğine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Aşağıdaki tabloda, bilanço içi ve dışı hesap grupları ile gelir tablosu hesap gruplarında tekdüzen hesap planı uyarınca kredilerin ve sorunlu kredilerin hangi hesap grubu ve hesaplarda izlerini görebileceğimiz gösterilmiştir. Örneğin, kredi kullandırdığımızda 1-Krediler grubunda krediler hesabı artar. Daha sonra bu krediye ilişkin reeskont yaptığımızda ve/veya faiz tahakkuku yaptığımızda 2-Yatırım Amaçlı Değerler ve Diğer Aktifler hesap grubundaki kredi faiz tahakkuk ve reeskontları hesabı çalışır, reeskont ve tahakkuk işlemine karşılık olarak 5-Faiz Giderleri grubundaki kredilerden alınan faizler hesabı çalışır. Krediye teminat alınacaksa ve/veya kredi yakın izlemeye alınmışsa gibi durumlarda da bilanço dışı hesaplar çalışır ve tüm bu işlemler yukarıdaki tablodaki gibi hareket eder ve yer alır.

Aynı şekilde sorunlu hale gelen ve takipteki hesaplara aktarılacak bir kredi sürecinde ise, ilk önce 1-Krediler hesap grubunda kredi hesabından çıkış olur, ardından yine bu hesap grubunda takipteki kredilerde bir artış ve özel karşılık ayırma işlemi yapılır, özel karşılık ayrılırken 8-Faiz Dışı Giderler hesap grubunda karşılık ve değer düşme giderleri hesabında da bir artış olur yani gider kalemi artmış olur. Eğer takipteki bir krediye tahsilat olursa takipteki krediler azalır, özel karşılıklar hesabından çıkış olur, takipteki kredinin takibe atıldığı tarih ile tahsil edildiği tarihe göre ya karşılık ve değer düşme giderlerinde azalış veya 7-Faiz Dışı Gelirler hesap grubundaki geçmiş yıl giderleri düzeltme hesabında bir artış olur, buna karşılık tahsil edilen faizler 5-Faiz Gelirleri hesap grubunda yer alan takipteki hesaplardan alınan faizler hesabı çalışır.

Tablo 14. Kredi ve Takipteki Kredi Hesaplarının Bilanço ve Gelir Tablosundaki Hareketleri / Bakiyesi

	AKTİF	PASİF
BİLANÇO HESAPLARI (BİLANÇO İÇİ)	0 - DÖNEN DEĞERLER	3 - MEVDUAT VE DİĞER YABANCI KAYNAKLAR -Genel Karşılıklar
	1- KREDİLER -Krediler (Nakdi Krediler) -Takipteki Krediler -Özel Karşılıklar (-)	4 - ÖZKAYNAKLAR -Kar -Zarar
	2- YATIRIM AMAÇLI DEĞERLER VE DİĞER AKTİFLER -Kredi Faiz Tahakkuk ve Reeskontları	
GELİR TABLOSU HESAPLARI	6- FAİZ GİDERLERİ	5 - FAİZ GELİRLERİ -Kredilerden Alınan Faizler -Takipteki Hesaplardan Alınan Faizler
	8- FAİZ DİŐİ GİDERLER -Karşılık ve Değer Düşme Giderleri	7 - FAİZ DİŐİ GELİRLER -Geçmiş Yıl Giderleri Düzeltme Hesabı
BİLANÇO DİŐİ HESAPLAR	9- BİLANÇO DİŐİ HESAPLAR -Yakın İzlemedeki Krediler -İptal Edilen Faizler (TOA) -Kredi Limitleri / Teminatları -Gayrinakdi Krediler	9- BİLANÇO DİŐİ HESAPLAR -Yakın İzlemedeki Krediler -İptal Edilen Faizler (TOA) -Kredi Limitleri / Teminatları -Gayrinakdi Krediler

Kaynak: Eken ve Selimler,2013:42'den faydalanılarak düzenlemiştir.

5.1. Bilançoya Etkisi

5.1.1. Standart Kredilere ve Yakın İzlemedeki Kredilere Etkisi

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun Krediler başlıklı 48. Maddesinde, Bankalarca verilen nakdî krediler ile teminat mektupları, kontrgarantiler, kefaletler, aval, ciro, kabul gibi gayrinakdî krediler ve bu niteliği haiz taahhütler, satın alınan tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları, tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi bir şekil ve surette verilen ödünçler, varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar, **vadesi geçmiş nakdî krediler, tahakkuk etmekle birlikte tahsil edilmemiş faizler, gayrinakdî kredilerin nakde tahvil olan bedelleri**, ters repo işlemlerinden alacaklar, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler nedeniyle üstlenilen riskler, ortaklık payları ve Kurulca kredi olarak kabul edilen işlemler izlendikleri hesaba bakılmaksızın bu Kanun uygulamasında kredi sayılır. Burada kredi tanımlanmaktan ziyade kredi sayılacak işlemler sıralanmıştır.

Karşılıklar Yönetmeliği'nin Kredilerin ve diğer alacakların sınıflandırılması başlıklı 4.maddesinde krediler ve diğer alacaklar 5 gruba ayrılmakta ve bu sınıflandırmanın I.Grubunu Standart Nitelikteki Kredi ve Alacaklar, II.Grubunu da Yakın İzlemedeki Krediler ve Diğer Alacaklar oluşturmaktadır. Her iki hesap grubu, banka bilançolarında yer alan krediler ve diğer alacaklar hesabını oluşturmaktadır. Yakın izlemedeki tutarlar ise bilanço dışı hesaplara ayrıca yapılacak kayıtlar ile izlenecektir.

Tablo 15. Türk Bankacılık Sektöründe Standart ve Yakın İzlemedeki Kredilerin Gelişimi

	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Toplam Krediler	1.009.334.323	763.511.059	660.811.877	505.949.357	377.805.545	364.438.151	279.314.982
Standart Krediler	972.801.800	729.553.161	637.949.794	487.032.757	355.975.876	345.482.323	272.198.897
Yakın İzlemedeki Krediler	27.438.177	26.520.451	15.424.496	14.719.484	18.843.491	16.977.974	5.568.379
Yakın İzl.Krd./ T.Krediler %	2,72	3,47	2,33	2,91	4,99	4,66	1,99
Yakın İzl. Krd. / T.O.A. %	136,78	150,07	106,44	95,89	108,29	132,73	62,12

Kaynak: <http://www.tbb.org.tr/banka-ve-sektor-bilgileri/veri-sorgulama-sistemi/mali-tablolar/71> verilerinden hazırlanmıştır.

Tablodan görüleceği üzere, 2013 yılının 2007 yılına göre standart nitelikteki krediler %261 artarken yakın izlemedeki krediler %392 artmıştır. Ocak 2009'da yapılan değişiklikle, yakın

izlemeye alınacak kredilerde “90 günü geçmeyen”⁸ şartı, değişiklikle birlikte “30 günden fazla geciken” olarak değiştirilmiştir. Yani bir alt sınır getirilmiştir. Zaten 90 günü geçtikten sonra kredi takip hesaplarına aktarılmaktadır. Dolayısıyla, 2010 yılında 2009 yılına göre azalışın sebeplerinde biri alt limit olarak 30 gün getirilmesi etkili olmuş denilebilir. Krediler artmasına karşın yakın izlemedeki kredilerde azalma olmuştur.

Bir bankada takip hesaplarına aktarılan bir kredi, yakın izleme hesabını řu şekilde etkiler; birincisi, bir müşterinin bankada birden fazla hesabı var ise bu hesaplardan biri takip hesabına aktarıldı ise diğer hesabı örneğin tüketicisi olduğunda takip hesabına ayrıca temerrüt hali oluşmadıkça aktarılmayacağından, tüketicisi hesabı yakın izlemeye alınır böylece bankada yakın izleme tutarı artış gösterir. İkincisi, bir müşterinin A ve B bankalarında kredisi var ve A bankasında kredisi normal bir şekilde ödenmesine karşın B bankasında takip hesaplarına aktarıldı ise, bu kez normal ödenmesine karşın A bankasındaki kredisi yakın izlemeye alınır böylece A bankasındaki kredisi B bankasındaki takip hesabından etkilenir ve A bankasında yakın izleme tutarı artar. Yakın izleme hesabı bilanço dışı hesap grubunda izlenmektedir.

Bir kredi kullanıldığında kredi hesabına aktarılır, kredide karşılıklar yönetmeliğinin 4.maddesi uyarınca yakın izlemeye alınmasını gerektiren bir durumun varlığında, kredi tutarı yakın izlemeye alınır, daha sonra yine 4.madde kapsamındaki şartların oluşması durumunda yakın izlemeden çıkarılarak takip hesaplarına aktarılır. Bazı durumlarda, yakın izlemeye alınmadan da takip hesaplarına aktarma olabilir.

5.1.2. Özel Karşılıklara Etkisi

Özel karşılıklar kalemi, Karşılıklar Yönetmeliği uyarınca sınıflandırılan TP/YP krediler ve diğer alacaklar üzerinden bir indirim kalemi olarak dikkate alınan negatif aktif düzenleyici hesaplardır. 180, 181 zel Karşılıklar - T.P., Y.P. hesaplarında izlenir. YP krediler ve diğer alacaklar için ayrılan özel karşılıklar tarihi kurlarla (donuk hale geldiği tarihteki kurlarla TL'ye çevrilir) değerlenir. (BDDK,2007)

Karşılıklar yönetmeliğinde belirtilen hususlar dikkate alınarak, kredi veya diğer alacakların;

III Gruba alındığı tarihten itibaren en az %20'si,

IV Gruba alındığı tarihten itibaren en az %50'si,

VI Gruba alındığı tarihten itibaren %100'

oranında özel karşılık ayrılır.

8 Yönetmelikle değiştirilmeden önceki hali (RG-23/1/2009-27119): “Geri denmesi kuvvetle muhtemel bulunmakla beraber, mazur görülecek çeşitli nedenlerle anapara veya faiz ödemelerinin tahsili, vadelerinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren doksan günü geçmeyen şekilde geciken veya,”

Tablo 16. Türk Bankacılık Sektöründe Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler Oranı %

Özel Karşılıklar / T.O.A.	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Türk Bankacılık Sistemi	77,37	75,20	80,37	84,57	84,49	81,36	88,42
Mevduat Bankaları	77,55	75,22	80,46	84,64	84,64	81,20	88,33
Kamusal Sermayeli	81,87	79,17	86,51	87,70	86,74	87,54	96,35
Özel Sermayeli	75,76	73,63	79,75	86,51	88,16	80,33	86,80
Yabancı Sermayeli	75,29	72,90	74,83	78,23	75,33	75,47	80,52
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	66,43	73,61	76,30	80,61	75,09	91,68	93,41

Kaynak: <http://www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/veri-sorgulama-sistemi/mali-tablolar/71> ve

<http://www.bddk.org.tr/Websitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/TBSGG.aspxverilerinden> hazırlanmıştır.

Karşılıklar yönetmeliği gereği, takibe aktarılan krediler için III., IV. ve V. gruba aktarılma tarihleri dikkate alınarak ve yönetmelikte belirtilen en az oranlar kadar özel karşılık ayrılacaktır. Yönetmelikte “en az” oran denildiğinden, III: gruba aktarıldığında dolayısıyla %20 özel karşılık yerine %100 oranında özel karşılık ta ayrılabilir. Özel karşılık ayırma işlemi faiz dışı giderleri arttırdığı için karlılık üzerinde olumsuz bir etkisi vardır. Özel karşılık / takipteki krediler oranı da, takibe aktarılan krediler için ne kadar karşılıklı ayrılmış olduğunu göstermektedir. Böylece, bankacılık sektörünün takipteki kredi tutarı hiç artmamış olması durumunda da ne kadar karşılık ayrılacağı dolayısıyla giderlerinin artacağını göstermektedir. Böylece, 2013 itibariyle ayrılmayı bekleyen %22,67 özel karşılık oranı var, bu durum karlılığı olumsuz etkileyecek bir potansiyel faiz dışı giderdir.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun Karşılıklar ve teminatlar başlıklı 53.maddesinde; Bankalar, krediler ve diğer alacaklarla ilgili olarak, doğmuş veya doğması muhtemel zararların karşılanması ve bunlar dışında kalan varlıkların değer azalışları için yeterli düzeyde karşılık ayrılmasına, aktiflerin kalitesine ve sınıflandırılmasına, garantilerin ve teminatların alınmasına, bunların değerinin ve güvenilirliğinin ölçülmesine, takibe alınan kredilerin izlenmesine ve vadesi dolmuş kredilerin geri ödenmesine ilişkin politikaları oluşturmak ve uygulamak, bunları düzenli olarak gözden geçirmek, tüm bu hususları icra edebilecek gerekli yapıları tesis etmek ve işletmek zorundadır. Bu madde uyarınca krediler ve diğer alacaklarla ilgili olarak ayrılan özel karşılıkların tamamı, ayrıldıkları yılda kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak kabul edilir, denilmektedir.

Tablo 17. Türk Bankacılık Sektöründe Ayrılan Özel Karşılıklar

	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Kredi ve Diğer Alacaklar İlişkin Özel Karşılıklar	9.233.217	7.026.407	3.403.660	4.842.934	9.185.773	5.206.189	2.834.576
III. Grup Kredi ve Alacaklardan	1.532.524	1.570.542	1.014.088	974.655	3.020.473	2.798.146	1.802.540
IV. Grup Kredi ve Alacaklardan	3.179.163	2.752.926	615.120	811.421	2.006.177	778.120	352.108
V. Grup Kredi ve Alacaklardan	4.521.530	2.702.939	1.774.452	3.056.858	4.159.123	1.629.923	679.928
III. Grup Karşılık/ Top. Karşılık	16,60	22,35	29,79	20,13	32,88	53,75	63,59
IV. Grup Karşılık/ Top. Karşılık	34,43	39,18	18,07	16,75	21,84	14,95	12,42
V. Grup Karşılık/ Top. Karşılık	48,97	38,47	52,13	63,12	45,28	31,31	23,99
Toplam Özel Karşılık	21.166.257	16.458.031	14.241.349	15.964.085	17.463.645	10.752.809	8.688.592

Kaynak: <http://www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/veri-sorgulama-sistemi/mali-tablolar/71> ve <http://www.bddk.org.tr/Websitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/TBSGG.aspxverilerinden> hazırlanmıştır.

Karşılıklar yönetmeliği uyarında ilk takibe aktarılan yani III. Gruba alınan bir tutar için en az %20 karşılık ayrılabil-diği gibi doğrudan %100 karşılık ta ayrılabilir. Eğer III. Gruba aktarıldığında %20 karşılık ayrılarak başlanmış ise daha sonra IV. Gruba aktarıldığında ayrılan özel karşılık %50'ye tamamlanır ve daha sonra V. Gruba aktarıldığında da %100'e tamamlanır. Bu şekilde tabloyu yorumlarsak, 2013-2007 döneminde özel karşılık tutarlarının en yüksek olduğu yıllar 2013 ve 2009 yılları olmuştur. Bunun dışında, 2009 ve izleyen yıllarda V. Grupta -zarar niteliğindeki kredi ve alacaklar için ayrılan özel karşılıklar, takipteki krediler için ayrılan toplam özel karşılıkların en büyük payına sahip olmuş ve 2013 itibarıyla bu oran %48,97 olmuştur. 2010 yılında ise bu oran %63,12 idi.

5.1.3. Genel Karşılıklara Etkisi

Genel karşılıklar, bankaların, Karşılıklar Yönetmeliğinde belirlenen usul ve esaslar dâhilinde ayırdıkları genel karşılıkların kaydedilmesine özgü pasif nitelikli bir hesaptır. Aylık olarak, her ayın son günü itibarıyla hesaplanan genel karşılık tutarları gider yazılarak pasifte Genel Karşılıklar hesabında muhasebeleştirilir. (BDDK,2007)

Yönetmelikte belirtilen genel karşılık oranları şöyledir⁹; Bankalar;

a) Standart nitelikli nakdi kredileri toplamının yüzde biri (%1) ve teminat mektupları, aval ve kefaletleri ile diğer gayrinakdi kredileri toplamının binde ikisi (% 0,2) oranında,

b) Yakın izlemedeki nakdi kredileri toplamının yüzde ikisi (% 2) ve teminat mektupları, aval ve kefaletleri ile diğer gayrinakdi kredileri toplamının binde dördü (% 0,4) oranında genel karşılık ayırırlar. Bu fıkrada belirtilen oranlar, verilmiş tarihinden itibaren beş yıllık süre geçmiş bulunan çek defterlerinin her bir çek yaprağına ilişkin, 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun ve ilgili mevzuattan kaynaklanan ödeme yükümlülükleri için dörtte bir oranında uygulanır. Bu hükmün uygulanmasında standart nitelikli nakdi krediler ve yakın izlemedeki nakdi krediler, “Tasfiye Olunacak Alacaklar Hesabı”, “Tahsili Şüpheli Ücret, Komisyon ve Diğer Alacaklar Hesabı” ve “Zarar Niteliğindeki Krediler ve Diğer Alacaklar Hesabı” dışında bilanço içi hesaplarda izlenen kredileri ve diğer alacakları kapsar

Teminat mektupları, kabul kredileri, akreditif taahhütleri, cirolar, menkul kıymet ihracında satın alma garantileri, faktoring garantileri, diğer garanti ve kefaletler ve teminat mektupsuz prefinansman kredileri toplamı, Bankaların Özkaynaklarına İlişkin Yönetmelikte belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde hesaplanan özkaynağın on katını aşan bankalar, standart nitelikli tüm gayrinakdi kredileri için genel karşılık oranını binde üç olarak uygularlar. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu, bu orana bağlı olmaksızın sermaye yeterliliği standart oranını dikkate alarak aynı ya da daha yüksek bir oranda genel karşılık ayrılmasını zorunlu tutabilir.

08.10.2013 tarihinde Karşılıklar Yönetmeliğinde yapılan değişiklik ile kredi toplamının 1. Grup nakdi kredilerde %1’i, gayrinakdi kredilerde %0,2’si ve 2. Grup nakdi kredilerde %2’si, gayrinakdi kredilerde %0,4’ü olan genel karşılık oranlarının, belirlenen koşullar altında ve belirlenen tüketici kredileri için artırılması, diğer taraftan ihracat kredileri ile KOBİ’lere kullanılan nakdi krediler için azaltılması yoluna gidilmiştir.

- Bu çerçevede, tüketici kredilerinin toplam kredilerine oranı %25’in üzerinde olan bankalar ile konut kredileri dışındaki tüketici kredilerinden donuk alacak olarak sınıflandırılanların konut kredileri dışındaki tüketici kredilerine oranı %8’in üzerinde bulunan bankalar genel karşılık oranını 1. Grupta izlenen konut kredileri dışındaki tüketici kredileri için kredilerin vadeleri boyunca % 4 olarak, 2. Grupta izlenen konut kredileri dışındaki tüketici kredileri için kredilerin vadeleri boyunca %8 olarak uygulayacaklardır.
- Diğer taraftan, bankalar 1. Grupta izlenen nakdi ve gayrinakdi ihracat kredileri için %0, KOBİ’lere kullanılan nakdi krediler için %0,5, gayrinakdi krediler için ise %0,1 oranında genel karşılık uygulayabileceklerdir. (BDDK,2014:32)

9 Yönetmelikle değiştirilmeden önceki hali (RG-6/2/2008-26779): “Bankalar, standart nitelikli ve yakın izlemedeki nakdi kredileri toplamının yüzde biri (% 1) ve teminat mektupları, aval ve kefaletleri ile diğer gayrinakdi kredileri toplamının binde ikisi (% 0,2) oranında genel karşılık ayırırlar”.

Tablo 18. Türk Bankacılık Sektöründe Genel Karşılıklar ve Payları

	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Ayrılan Genel Karşılıklar Toplamı	15.214.819	11.352.538	8.282.766	4.894.670	4.149.364	3.534.546	2.599.315
I.Grup Kredi ve Alacaklar İçin... %	83,11	80,87	82,31	75,85	69,17	72,76	80,04
II.Grup Kredi ve Alacaklar İçin...%	7,77	8,61	5,62	8,41	13,81	10,27	3,15
Gayrinakdi Krediler İçin... %	6,32	6,69	7,87	9,78	9,93	10,44	10,10
Genel Karşılık Giderleri	4.125.050	3.164.655	3.152.709	1.117.191	715.342	1.089.702	705.451

Kaynak: <http://www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/veri-sorgulama-sistemi/mali-tablolar/71> ve <http://www.bddk.org.tr/Vebsitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/TBSGG.aspxverilerinden> hazırlanmıştır.

Tablo 18’de, 2013 yılı itibariyle standart nitelikteki krediler (I.grup) için ayrılan genel karşılıkların payının %83,11 olduğunu görmekteyiz. Bunda oranlarda yapılan değişiklikler ve kredilerin yıllar itibariyle artışının etkili olduğunu söyleyebiliriz. 6 Şubat 2008 tarihinde yapılan değişiklik ile standart nitelikteki krediler ile yakın izlemedeki krediler (II.grup) için farklı oranlar tespit edilmiş ve yakın izlemedeki krediler için ayrılan genel karşılık oranları yükseltilmiştir. Böylece, 2008 yılında ayrılan genel karşılık tutarı bir önceki yıla göre artış göstermiştir.

Bankaların genel karşılık tutarlarının artmasında etkili hususlar şunlardır. Birincisi nakdi ve gayrinakdi kredi tutarlarının artmasıdır. Bankacılık sektörünü incelediğimiz zaman kredilerin yıllar itibariyle arttığını görmekteyiz. Dolayısıyla, kredinin ay sonu bakiyesi üzerinden ayrılacak genel karşılık tutarı da artmış olacaktır. İkincisi, nakdi ve gayrinakdi kredilerde yakın izleme gurubuna alınan kredilerin artmasıdır. Bu şekilde, yakın izlemedeki kredi bakiyesi arttığı taktirde bu tutara uygulanan genel karşılık oranları da artmakta dolayısıyla genel karşılık tutarı da artmaktadır. Üçüncü olarak, konut kredileri dışındaki tüketici kredilerinin toplam kredilere oranı, donuk alacak olarak sınıflandırılan tüketici kredilerinin toplam tüketici kredilere oranı ile ilgili getirilen sınırların üzerinde yer alınması durumunda genel karşılık oranları artmaktadır.

5.1.4. Aktif – Pasif Vade Uyumuna Etkisi

Bankalar, temin ettikleri kaynakları kredi olarak kullanırken, vade uyumuna da önem vermektedir. Çünkü, vade uyumsuzluğu bankaların likidite riskini arttıran bir husus olup, bankaların ödeme güçlüğüne düşmelerine yol açabilir. Ancak, sektörde vadeler dikkate alınarak menkul sermaye iradı gelir vergisinin farklılaştırılması, TCMB nezdinde tutulan zorunlu karşılıkların mevduatın vadelerine göre farklı oranlarda tahakkuk ettirilmesi gibi önlemlere rağmen mevduat ve kredi vadeleri arasındaki fark yüksektir.

Tablo 19. 31.03.2014 İtibarıyla Aktif ve Pasif Kalemlerin Kalan Vadelerine Göre Gösterimi

Milyon TL	Vadesiz	1 Aya Kadar	1-3- Ay	3-12 Ay	1-5 Yıl	5 Yıl ve Üzeri	Dağıtılamayan
Toplam Krediler	8.998	133.439	103.421	276.370	370.905	153.917	6.592
Toplam Mevduat	160.821	534.425	151.912	55.996	1.326	18	0
Top.Kredilerdeki Payı %	0,85	12,66	9,82	26,23	35,20	14,61	0,63
Kredilerdeki Payı Kümülatif %	0,85	13,52	23,33	49,56	84,77	99,37	100,00
Top. Mevduattaki Payı %	17,78	59,09	16,80	6,19	0,15	0,00	0,00
Mevduattaki Payı Kümülatif %	17,78	76,87	93,66	99,85	100,00	100,00	100,00

Kaynak: <http://www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/veri-sorgulama-sistemi/mali-tablolar/71> ve <http://www.bddk.org.tr/Websitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/TBSGG.aspxverilerinden> hazırlanmıştır.

Tüketici kredilerinin ortalama vadesi, Mart 2014 itibarıyla 5,5 yıl olup, konut kredilerinin ortalama vadesi 8 yıl, ihtiyaç ve diğer tüketici kredilerinin ortalama vadesi 3,4 yıldır.(BDDK,Mart 2014:14) Tablodan da görüleceği üzere; mevduatın %93,66'sı vadesiz ve 3 aya kadar mevduattan oluşmasına karşın kredinin ancak %23,33'ü 3 aya kadar vadeli olmaktadır.12 ay olarak baktığımızda mevduatın %99,85'i 12 aya kadar vadeli olurken, kredilerin ancak %49,56'sı 12 aya kadar vadeli olarak kullanılmıştır. Dolayısı ile mevduat ve krediler arasında bir vade uyumsuzluğu vardır. Ayrıca; pasifin %93,6'sı 3 aya kadar vade ile bağlanan mevduat hesaplarından oluşmaktayken, aktifte bu vadenin üzerinde bir sürede tahsil edilme ihtimali olan veya olmayan takip hesaplarının var olması da, bankaların likiditesini olumsuz etkilemektedir.

5.2. Gelir Tablosu Hesaplarına Etkisi

5.2.1. Faiz Gelir ve Giderlerine Etkisi

Faiz gelirleri, tekdüzen hesap planında 5'li hesap grubunda yer alan ve bankaların faiz adı altında tahsil ettiği gelirleri ifade eder. Bankaların faiz geliri hesap grubu içinde kredilerden alınan faizler, menkul değerlerden alınan faizler, bankalardan alınan faizler, takipteki kredilerden alınan faizler gibi gelirler yer almaktadır.

Tablo 20. Türk Bankacılık Sektöründe Kredi ve Takipteki Kredilerden Alınan Faizlerin Gelişimi

Bankacılık Sektörü	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Kredilerden Alınan Faizler* / Toplam Faiz Gelirleri %	76,87	72,28	67,91	62,78	62,58	61,71	56,83
TAO Hesaplarından Alınan Faizler/ Kredilerden Alınan Faizler* %	1,19	1,22	2,05	2,29	1,43	1,34	1,54
Faiz Gelirleri	107.735.940	107.116.040	86.297.491	75.920.935	83.609.797	84.129.795	69.224.847
Kredilerden Alınan Faizler	82.812.007	77.424.993	58.601.093	47.662.187	52.320.990	51.913.595	39.337.999
Takipteki Alacaklardan Alınan Faizler	988.620	944.518	1.200.078	1.093.390	746.951	693.271	606.590

Kaynak: <http://www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/veri-sorgulama-sistemi/mali-tablolar/71> ve <http://www.bddk.org.tr/Websitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/TBSGG.aspxverilerinden> hazırlanmıştır.

* Kredilerden Alınan Faiz tutarı içinde TOA Hesaplarından Alınan Faiz tutarları da yer almaktadır.

Tablo 20'den görüleceği üzere; kredilerden alınan faiz gelirlerinin toplam faiz gelirleri içerisindeki payı 2007 yılında %56,83 iken kredilerin artması ve ayrıca aktif içerisindeki payını arttırmasına paralel olarak 2013 yılındaki payı %76,87 olarak gerçekleşmiştir. Tabii ki bu dönemde bankaların diğer önemli bir faiz gelir kalemi olan menkul değerlerler cüzdanının aktif içerisindeki payının azalması, kredilerden alınan faizlerin payını doğal olarak arttırmıştır. Menkul değerler aktifte oranı sırasıyla 2010 - %28,6, 2011-%23,4, 2012- %19,7 ve 2013 yılında %16,6 olarak gerçekleşmiştir. (BDDK,2011:26;BDDK,2014:19)

Takip hesaplarına uygulanan faiz oranları her ne kadar diğer kredilere göre daha yüksek faiz oranına sahip olsa da, düzenli tahsil edilmemesi, nakit akışını olumsuz etkilemesi hususları da önemlidir Bunlar için yüksek karşılık ayrılması plase edilebilecek yeni kredilerin miktarını sınırladığı için de, kullandırılmayan krediler nedeniyle bir faiz geliri kaybı oluşmuş oluyor Yani net faiz marjı olumsuz etkilenmektedir.

5.2.2. Faiz Dışı Gelir ve Giderlerine Etkisi

Takipteki kredilerin faiz dışı gelir ve gider hesaplarını etkileme sürecini, standart nitelikteki ve yakın izlemedeki bir kredi için genel karşılık ayrılması, bu kredinin takip hesaplarına aktarılması ile birlikte özel karşılık ayrılması, takip hesabında iken tahsilat yapılması suretiyle karşılık ve değer düşme giderlerinden iptal veya geçmiş yıllar düzeltme hesabına gelir yazılması kapsamında inceleyeceğiz.

Takipteki kredilerin etkisi ile yakın izlemeye alınan bir kredi için standart nitelikteki kredilerde iken ayrılandan daha yüksek oranda genel karşılık ayrılır. Dolayısıyla, bu durum bankanın faiz dışı giderlerini arttırır. Daha sonra III.Gruba (takip hesaplarına) aktarıldığında ise bir indirim kalemi olarak dikkate alınan 180- Özel Karşılıklar hesabına alacak, Karşılık ve Değer Düşme Giderleri hesabına borç verilmek suretiyle muhasebeleştirilir. Böylece, özel karşılık ayırmak suretiyle 820 hesap yani faiz dışı giderler çalışmakta ve artmaktadır.

Genel karşılık giderleri hesabı (820 hesap), bankaların Karşılıklar Yönetmeliği uyarınca ayırdıkları genel karşılıkların kaydedilmesine mahsustur. Bu hesap, 35000 Genel Karşılıklar - yardımcı hesabı ile karşılıklı olarak çalışır. 820034 nolu hesap, bankaların ileride muhtemel riskleri için genel olarak ayırdıkları karşılıkların kaydedilmesine mahsustur

5.2.2.1.Ayrılan Karşılıkların İzleyen Yıl İptal Edilmesi:

Örneğin, ayrılan karşılık takip eden yıllarda iptal edilirse (2014 yılında ayrılan karşılıkların 2015 yılında iptal edilmesi gibi) özel karşılık önceki yıllarda (2014) ayrıldığı için bu işlem ile ilgili olarak iptal edilecek bir tutar 2015 yılında gider hesabında olmadığından (önceki yıllarda 820 hesaba borç verilen tutar yılsonunda 440- Kar Zarar Hesabına aktarılarak kapatıldığı için) bu hesaba alacak yazılamaz yani ilgili hesabın iptali şeklinde bir işlem yapılamaz. Bu tutar geçmiş dönemin giderine karşılık bu dönemde gelir yazılan bir kalem olarak 79007- Geçmiş Yıllar Giderlerine Ait Düzeltme Hesabına alacak verilerek işlem tamamlanır.(Eken ve Selimler, 2013:202)

Tablo 21. Türk Bankacılık Sektöründe Takipteki Kredilerin Dönemiçi Hareketleri

	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
I- Dönem Sonu Bakiyesi	27.360.944	22.583.714	17.730.099	18.875.208	20.677.568	13.215.511	9.437.895
II- Önceki Dönem Sonu Bakiyesi	21.856.923	17.730.114	18.482.949	20.669.031	13.215.572	9.826.701	8.181.561
III- Dönem İçinde İntikal (+)	16.258.963	14.364.339	8.468.235	9.344.138	15.926.867	9.487.933	5.560.196
IV- Diğer Donuk Alacak Hesaplarında Giriş (+)	21.184.586	13.558.659	7.522.020	16.637.405	16.971.193	8.386.280	5.669.184
V- Diğer Donuk Alacak Hesaplarına Çıkış(-)	-21.417.875	-13.440.676	-7.856.655	-16.782.070	-16.961.073	-8.431.074	-5.731.857
VI- Dönem İçinde Tahsilat (-)	-8.122.247	-6.921.893	-6.958.226	-8.332.693	-7.438.366	-4.097.442	-3.099.531
VII- Aktiften Silinen (-)	-2.399.406	-2.706.829	-1.928.224	-2.660.603	-1.036.625	-1.956.887	-1.141.658

Kaynak: <http://www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/veri-sorgulama-sistemi/mali-tablolar/71> ve

$$\text{Dönem Sonu Bakiyesi I} = ((\text{II})+(\text{III}))-(\text{V-IV})-(\text{VI}+\text{VII})$$

Tablo 21'den görüleceği üzere; 2013 yıl sonu itibariyle 2007 yılına göre takipteki krediler %89,9 artmıştır. 2009 yılında önemli bir sıçrama göstermiş, 2010 ve 2011 yılında bakiyesi azalmış, 2012 ve 2012 yıllarından da önemli oranlarda atış göstermiştir. Dönem içinde tahsilat ve aktarmalarla hareketlilik gösteren takipteki krediler bakiyesi, incelenen dönem içinde en çok takip hesaplarına aktarılan tutarların 2009, 2012 ve 2013 yıllarında olduğu, dönem içinde tahsilatın sağlandığı yılların da 2010 ve 2013 yılları olduğu görülmektedir. Ancak dönem içinde yapılan tahsilat ile takibe aktarılan tutarları karşılaştırdığımızda 2010 ve 2011 yılında tahsilat tutarının takibe aktarılan tutarlara oranı sırasıyla %89,1 ve %82 olmuş, stok bakiyeye göre de tahsilat oranı sırasıyla %44 ve %39,2 olmuştur. Bankaların gerçekleştirdiği aktif satışları nedeniyle 2013 yılı içerisinde takibe dönüşüm oranı (TDO) 0,2 puan azalarak %2,7'ye gerilemiştir. 2006 yılından itibaren aktiften silinen 15 milyar TL tutarındaki alacakların dahil edilmesi durumunda takibe dönüşüm oranı %4,1'e yükselmektedir. (BDDK, 2013,31)

5.2.2.2. Ayrılan Karşılıkların Aynı Yıl İptal Edilmesi

Takip hesaplarında takip edilen III., IV. ve V. Grup alacaklardan tahsilat yapılması ile (2014 yılında ayrılan karşılıkların yine 2014 yılında iptal edilmesi gibi) 820- Karşılık ve Değer Düşme Giderleri hesabına alacak verilerek, faiz dışı giderler hesabı azaltılmış olmaktadır. Daha önce karşılık ayrılırken yapılan muhasebe kaydı iptal edilmiş oldu. Dolayısıyla, gider hesabına aktarılan tutar yine gider hesabından çıkarılmış oldu. (Eken ve Selimler,2013:201-202)

Tablo 22. Türk Bankacılık Sektöründe Kredi ve Diğer Değer Düşüş Karşılığı Hesabının Gelişimi

	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Kredi ve Diğer Alacaklar Değer Düşüş Karşılığı	-15.387.610	-12.464.882	-7.890.402	-6.744.815	-12.086.055	-7.583.374	-4.995.954

Kaynak: <http://www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/veri-sorgulama-sistemi/mali-tablolar/71> ve

Genel ve özel karşılıkların ilgili yılda ayrılırken kayıt edildiği hesabın yıllar itibariyle bakiyesi incelendiğinde, 2009 yılındaki yüksek artış sonrası 2010 yılında düştüğü ve tekrar artışa geçerek 2013 yılı itibariyle en yüksek tutarına ulaştığı görülmektedir. Takipteki kredilerin de 2009 yılında yüksek oranlarda arttığı 2010 yılında ize azaldığı, 2013 yılı itibariyle en yüksek tutarına ulaştığı dikkate alındığında yukarıdaki artış ve azalışlar açıklanmaktadır.

6. FİNANSAL ORANLARA ETKİLERİ

Bankaların faaliyetlerini, karlılığını, sermaye yeterliliğini, likiditesini, finansal sağlamlığını vb. niteliklerini değerlendirecek birçok oran raporlarda, analizlerde ve değerlendirmelerde kullanılmaktadır. Aşağıdaki bölümde, takipteki kredilerin en çok etkilediği ve analizlerde değerlendirmeye alındığı oranlar/rasyolar dikkate alınarak değerlendirmeler yapılmıştır.

6.1. Sermaye Yeterliliği Oranına

Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine Yönetmeliğin tanımlar başlıklı 3.maddesinde, Sermaye yeterliliği standart oranı: Konsolide olmayan bazda hesaplanan “özkaynak/(kredi riskine esas tutar + piyasa riskine esas tutar + operasyonel riske esas tutar)” standart oranını ifade etmektedir, denilmektedir. Tablo 23’te Türk bankacılık sektörünün sermaye yeterlilik oranları yer almaktadır. Dönem boyunca bu oran, yönetmelikte aranan asgari %8’lik oranın üzerinde seyretmiştir.

Tablo 23. Türk Bankacılık Sektöründe Sermaye Yeterlilik Oranının Gelişimi

	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Türk Bankacılık Sistemi	15,4	18,1	16,7	19,2	20,9	18,1	19,1
Mevduat Bankaları	14,6	17,2	15,5	17,7	19,3	16,5	17,4
Kamusal Sermayeli	13,7	17,2	14,5	16,7	18,4	16,4	20,1
Özel Sermayeli	14,7	17,1	15,5	18,2	19,7	16,4	17,2
Yabancı Sermayeli	15,2	17,6	16,9	17,3	18,8	16,7	14,5
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	31,3	34,3	48,2	58,7	60,3	59,4	66,7

Kaynak: <http://www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/veri-sorgulama-sistemi/mali-tablolar/71> ve <http://www.bddk.org.tr/Websitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/TBSGG.aspx> verilerinden hazırlanmıştır.

Sermaye yeterliliği standart oranı, bankaların faaliyetleri esnasında kredi, piyasa ve operasyonel risklerin neden olabileceği kayıpların, ne kadarlık bir kısmının bankanın kendi özkaynakları tarafından karşılanabileceğini ifade eder. Güçlü özkaynak yapısı, özellikle fon bulmanın zorlaştığı, kriz ve bunalım dönemlerinde önemlidir (Aydın ve Başkır,2013,33). Sermaye yeterliliği düzenlemeleri, ortaya çıkan zararların yeterli özkaynak ile karşılanması ve bankanın yükümlülüklerine yansımaması esasına dayanmaktadır (TBB, 2013:5).

Sağlam ve güvenilir bir finansal sistemin oluşturulması ve sürdürülmesi yalnızca minimum sermaye yeterliliği kuralları ile mümkün olmayıp, etkin bir denetim ve gözetim sisteminin oluşturulup uygulanması ve piyasa disiplininin de sağlanmasıyla mümkündür. (Tiryaki ve diğerleri,2013:194) Ölçülen riskler bütünüyle sermaye yeterliliğinin hesaplanması perspektifinden ölçülmekte ve dolayısıyla anılan risklerin yönetilmesine ilişkin kapsamlı bir hedef gözetilmemektedir (Eken,2006: 3).

Risk ağırlıklı varlıklar ve gayri nakdi krediler tutarı ise, tüm bilanço içi ve bilanço dışı varlıkların farklı risk grubuna dağıtılıp, risk ağırlıklarıyla çarpılıp toplanmasıyla bulunur. Ancak, bilanço dışı varlıkların öncelikle kredi riskine dönüştürme ağırlıklarıyla çarpılması, sonra kredi riski ağırlıkları ile çarpılması gerekir (Teker, Bolgün ve Akçay,2005:44). Basel Komitesi tarafından yayınlanan Haziran 2004 tarihli düzenleme raporunda Bilanço Dışı İşlemler risk ağırlıklı varlıklar içerisine dahil edilmiş ve belli değerlerde Krediyeye Dönüştürme Oranları (KDO) uygulanmak suretiyle kredi eşdeğerlerine çevrilmeleri kabul edilmiştir. Taşınan bu riskin karşılığı olarak bankalar uygun ve yeterli düzeyde sermaye bulundurma yükümlölüğü altına girmişlerdir (Göçmen,2007:19). Bu şekilde hesaplanan sermaye yeterliliği formölü řu şekildedir;

$$\text{Sermaye Yeterliliği Rasyosu} = \frac{\text{Özkaynak}}{\text{Risk Ağırlıklı Varlıklar ve Gayrinakdi Krediler}} \geq 8$$

Sadece kredi risklerine odaklanan Basel I'in yayınlanmasından sonra, bankaların finansal yapılarında piyasa risklerinin de çok önemli bir yeri olduğunun anlaşılması ve düzenlemelerdeki eksikliklerin de dikkate alınması ile Basel Komitesi tarafından piyasa risklerinin de sermaye yeterliliğine dâhil edildiği bir çalışma 1996 yılında yayınlanmıştır. (Horasan ve Horasan,2012:208) 1996 yılından itibaren piyasa riskini de paydaya (kredi riskine) ekleyerek sermaye yeterliliği hesabına dahil etmiştir (Okur,2014,12). Dolayısıyla, yukarıdaki formölde payda kredi riski olarak ifade edilmektedir.

Bankalar, teminat mektubu, aval ve kabul kredileri, akreditifler için firmalara kredi tahsis ederek, onaylanmış limitlerinden gayrinakdi kredi kullanırır. Kullanırılan kredi nakit çıkışı gerektirmez. Gayrinakdi krediler karşılığında faiz dışı gelirler (komisyon) tahsil edilmektedir. Ancak, bu krediler zamanında kapatılmaz / iade edilmez / garanti edilen şartlar gerçekleşmez ise, kısaca gayrinakdi kredi tutarının banka tarafından karşılanması / ödenmesi / tazmin edilmesi söz konusu olursa nakit çıkışı olur. Bu durumda, bilanço dışı hesaplarda yer alan tutarlar nakit ödeme / tazmin ise bilanço içi hesaplara aktarılır. Tazmin olan ve bilanço içi "tazmin olan gayrinakdi krediler" hesabında izlenmeye başlanan tutarlar karşılıklar yönetmeliği kapsamında ilgili sürede tahsil edilemez ise veya edilemeyeceğine kanaat getirilirse takip hesaplarına aktarılır. Takip hesaplarına aktarıldığı tarihte özel karşılık ayrılmaya başlanılır. Dolayısıyla, gayrinakdi olarak bilanço dışı hesaplarda izlenen tutarlar, takip hesaplarına aktarılması ile birlikte özel karşılık ayrılır. Aynen nakdi krediler gibi risk içermektedir. Bu nedenle Basel I'de risk ağırlıklı aktifler ve gayrinakdi krediler olarak yer almakta iken Basel II'de kredi riski tutarı içinde de bir risk unsuru olarak yer almaktadır. (Selimler ve Kale,2012:192-193).

$$\text{Sermaye Yeterliliği Rasyosu} = \frac{\text{Özkaynak}}{\text{Kredi Riski + Risk Payı}} \geq 8$$

2006 yılı itibariyle ilk defa operasyonel risk dahil edilmiştir. Basel II, bankaların karşılaştıkları riskler nedeniyle riske daha duyarlı bir sermaye yeterliliği hesaplaması öngörmektedir. Yeni

uygulamada risk ağırlıklı kalemler değişmiş, rasyonun hesaplanmasında formülün paydasına kredi riski ve piyasa riskinin yanı sıra operasyonel risk eklenmiştir. Öte yandan piyasa riskinin hesaplanma mantığı aynı kalırken (standart yaklaşım ve riske maruz değer (VaR) yaklaşımı), kredi riskinin hesaplanmasına ilişkin bazı değişiklikler getirilerek daha detaylı tanımlanmıştır (Horasan ve Horasan,2012:213).

$$\text{Sermaye Yeterliliği Rasyosu} = \frac{\text{Özkaynak}}{\text{Kredi Riski} + \text{Piyasa Riski} + \text{Operasyon Riski}} \geq 8$$

Sermaye Yeterliliği Yönetmeliği'nin 1. No.lu ekinde yer aldığı şekilde takipteki alacaklar çeşitli kriterler dikkate alınarak farklı risk ağırlığına sahip olmaktadır. Ancak, dikkat edildiğinde kriterler çeşitlenmekle birlikte, takipteki kredilerin sermaye yeterliliği hesabında kredi riski hesaplanırken risk ağırlığı genellikle %100 ve %150 düzeylerinde olmaktadır. Örneğin, **%150 risk ağırlığına tabi alacaklar**: Tahsili gecikmemiş ancak donuk alacak olarak sınıflandırılmış tüm alacaklar. 56 ilâ 58 inci fıkra hükümleri saklı kalmak kaydıyla, anaparanın veya faizin veya her ikisinin vadesinden veya ödenmesi gereken tarihten itibaren doksan günden fazla geciken alacaklara %150 risk ağırlığı uygulanır, (vb. diğer maddeler). Dolayısıyla, kredi riskini etkileyen ve sermaye yeterlilik oranı üzerinde olumsuz etkiye sahiptir.

6.2. Aktif Karlılığı

Aktif karlılığı, net gelirin ortalama aktiflere oranı ile hesaplanır. Aktif karlılığı, gelir elde etmek için banka yönetiminin toplam aktifi (kredi ve yatırım) ne kadar iyi kullandığını veya aktifteki her bir TL 'nin ne kadar kar yarattığını gösterir. Takipteki krediler, aktif karlılığını, ilk önce sıkıntıya giren ve dolayısıyla yakın izlemedeki kredilere alınan miktarlar için daha fazla genel karşılık ayrılması ve dolayısıyla faiz dışı giderlerin artması ile birlikte karlılığı azaltması, daha sonrasında kredilerin III.gruba alınması ile birlikte özel karşılık ayrılması, ayrılan bu özel karşılığın faiz dışı giderlerini arttırması, ayrıca kredilerden alınan faizlerin de azalması suretiyle karlılığı dolayısıyla aktif karlılığını olumsuz etkiler.

Tablo 24. Türk Bankacılık Sektöründe Aktif Karlılığı Gelişimi

	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Türk Bankacılık Sistemi	1,4	1,7	1,6	2,2	2,4	1,8	2,6
Mevduat Bankaları	1,4	1,7	1,6	2,2	2,4	1,7	2,5
Kamusal Sermayeli	1,6	1,8	1,6	2,3	2,6	1,9	2,8
Özel Sermayeli	1,6	1,8	1,7	2,4	2,4	1,8	2,4
Yabancı Sermayeli	0,6	1,4	1,5	1,4	1,9	1,3	2,0
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	1,6	2,0	2,1	2,7	3,7	4,0	4,6

Kaynak: <http://www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/veri-sorgulama-sistemi/mali-tablolar/71> ve <http://www.bddk.org.tr/Websitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/TBSGG.aspx> verilerinden hazırlanmıştır.

Aktif karlılığı önceki yıllara göre azalarak 2013 yılı itibariyle bankacılık sektöründe %1,4 olmuştur. Yabancı sermayeli bankaların %0,6 oranı sektördeki en düşük oran olup, diğer banka gruplarının %1,6 civarında gerçekleşmiştir. Tüm banka gruplarının 2013-2007 dönemi karşılaştırıldığında 2013 yılı bu dönem içinde en düşük aktif karlılık oranlarının gerçekleştiği yıl olmuştur. Tablo 21 de dikkate alındığında, 2013 yılında takibe aktarılan tutar artmış, buna karşılık yıl içinde takipten yapılan tahsilat aktarılan tutara oranla düşük kalmıştır.

6.3. Özkaynak Karlılığına

Özkaynak karlılığı, net gelirlerin ortalama özkaynaklara bölünmesi ile hesaplanır. Yatırılan sermayeden bankanın ne kadar kazandığı özkaynak karlılığı ile ölçülür. Takipteki krediler, özkaynak karlılığını, kredilerin III.gruba alınması ile birlikte özel karşılık ayrılması, ayrılan bu özel karşılığın faiz giderlerini arttırması suretiyle karlılığı dolayısıyla özkaynakları azaltması ile etkiler.

Tablo 25. Türk Bankacılık Sektöründe Özkaynak Karlılığının Gelişimi

	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Türk Bankacılık Sistemi	12,8	13,0	13,8	16,5	18,3	15,4	19,5
Mevduat Bankaları	13,5	13,7	14,8	17,8	19,7	16,4	20,9
Kamusal Sermayeli	17,0	16,2	17,3	23,4	27,2	22,5	26,8
Özel Sermayeli	14,0	13,3	14,4	17,6	18,5	15,8	19,9
Yabancı Sermayeli	6,0	10,9	12,3	10,6	13,1	10,5	15,2
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	6,0	6,3	5,6	6,0	7,8	8,7	9,6

Kaynak: <http://www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/veri-sorgulama-sistemi/mali-tablolar/71> ve <http://www.bddk.org.tr/Websitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/TBSGG.aspxverilerinden> hazırlanmıştır.

Özkaynak karlılığı önceki yıllara göre azalarak 2013 yılı itibariyle bankacılık sektöründe %12,8 olmuştur. Yabancı sermayeli bankaların ve kalkınma/yatırım bankalarının %6,0 oranı sektördeki en düşük oran olup, diğer banka gruplarının oranları %13 ve üzerinde gerçekleşmiştir. Tüm banka gruplarının 2013-2007 dönemi karşılaştırıldığında, kamu ve özel sermayeli bankaların oranlarındaki ufak artış olmakla birlikte 2012 ve 2013 yılı bu dönem içinde en düşük özkaynak karlılık oranlarının gerçekleştiği yıllar olmuştur.

6.4. Takibe Dönüşüm Oranına (Takipteki Krediler / Takipteki Krediler + Toplam Krediler)

Takibe dönüşü oranı, her 100 TL'lik kredinin ne kadarlık tutarının takip hesaplarına aktarıldığını / sorunlu kredi haline geldiğini gösteren bir orandır. Dolayısıyla, bu oran hesaplanırken payda takipteki krediler yer alırken, paydada takipteki krediler + toplam krediler yer almaktadır.

Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere, 2013 itibariyle en düşük takibe dönüşüm oranına kalkınma/yatırım bankaları (%0,81) sahip olup, tüm banka grupları için kriz yaşandığı 2009 yılı ise en yüksek oranın gerçekleştiği yıl olmuştur. Yabancı bankalar gerek 2009 yılı (%7,41) gerekse 2013 itibariyle gruplar içinde en yüksek orana sahip gruptur (%4,21).

Tablo 26. Türk Bankacılık Sektöründe Takibe Dönüşüm Oranının Gelişimi

	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Türk Bankacılık Sistemi	2,64	2,79	2,61	3,60	5,19	3,50	3,40
Mevduat Bankaları	2,74	2,88	2,67	3,67	5,33	3,59	3,48
Kamusal Sermayeli	2,83	3,20	2,48	3,23	4,31	3,68	3,91
Özel Sermayeli	2,23	2,20	2,34	3,22	5,15	3,40	3,50
Yabancı Sermayeli	4,21	4,77	4,26	5,80	7,41	3,96	2,79
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	0,81	0,84	1,26	1,77	1,97	1,34	1,40

Kaynak: <http://www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/veri-sorgulama-sistemi/mali-tablolar/71> ve <http://www.bddk.org.tr/Vebsitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/TBSGG.aspxverilerinden> hazırlanmıştır.

6.5. Takipteki Krediler / Toplam Krediler

Bankaların aktif kalitesini etkileyen bir oran olup, takibe dönüşüm oranından farkı paydada takipteki kredilerin yer almamasıdır.

Tablo 27. Türk Bankacılık Sektöründe Takipteki Krediler / Krediler Oranının Gelişimi

	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Türk Bankacılık Sistemi	2,71	2,87	2,68	3,73	5,47	3,63	3,52
Mevduat Bankaları	2,81	2,96	2,74	3,81	5,63	3,72	3,61
Kamusal Sermayeli	2,91	3,30	2,54	3,34	4,50	3,82	4,07
Özel Sermayeli	2,29	2,25	2,39	3,32	5,43	3,51	3,62
Yabancı Sermayeli	4,40	2,87	2,68	3,73	5,47	3,63	3,52
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	0,82	0,85	1,28	1,80	2,01	1,36	1,42

Kaynak: <http://www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/veri-sorgulama-sistemi/mali-tablolar/71> ve <http://www.bddk.org.tr/Vebsitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/TBSGG.aspxverilerinden> hazırlanmıştır.

2013 itibariyle en düşük takibe dönüşüm oranına kalkınma/yatırım bankaları (%0,82) sahip olup, tüm banka grupları için kriz yaşandığı 2009 yılı en yüksek oranın gerçekleştiği yıl olmuştur. Yabancı bankalar 2009 yılında yüksek bir orana sahip olduğu gibi 2013 itibariyle de gruplar içinde en yüksek orana sahip grup (%4,40) olmuştur.

6.6. Takipteki Krediler/Toplam Aktife Oranına

Aktif kalitesini etkileyen bir oran olup, oranın yüksek olması kriz için bir erken uyarı sinyali olabileceği gibi kriz sureci donemlerinde artış gozlemlenen bir orandır.

Tablo 28. Turk Bankacılık Sekturunde Takipteki Kredilerin Aktife Oranının Gelişimi

	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Turk Bankacılık Sistemi	1,67	1,69	1,53	1,96	2,59	1,87	1,75
Mevduat Bankaları	1,72	1,73	1,55	1,99	2,64	1,91	1,78
Kamusal Sermayeli	1,70	1,79	1,38	1,64	1,86	1,59	1,57
Özel Sermayeli	1,44	1,35	1,38	1,75	2,56	1,89	1,88
Yabancı Sermayeli	2,69	3,13	2,60	3,65	4,69	2,52	1,78
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	0,61	0,57	0,84	1,10	1,22	0,89	0,86

Kaynak: <http://www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/veri-sorgulama-sistemi/mali-tablolar/71> ve <http://www.bddk.org.tr/Websitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/TBSGG.aspx> verilerinden hazırlanmıştır.

2013 itibariyle en duşuk orana kalkınma/yatırım bankaları (%0,61) sahip olup, tum banka grupları için kriz yaşandığı 2009 yılı en yüksek oranın gerçekleştiği yıl olmuştur. Yabancı bankaların gerek 2009 yılında (%4,69) gerekse 2013 itibariyle gruplar içinde en yüksek orana sahip gruptur (%2,69).

Sonuç

Bankacılık sektoru aracılık fonksiyonu gereği topladığı kaynakları kredi olarak kullandırırken, bu işlevini birçok risk altında yerine getirmektedir. Bu risklerden biri de kredi riskidir. Bankalar, verdikleri kredileri vadelerinde tahsil etmek isterler, ancak çeşitli sebeplerle gecikmeler oluşmaktadır. Bu gecikmeler 30 gunu geçtiği zaman krediler yakın izlemeye alınır ve ayrılan genel karşılık oranları artar. Bu gecikme 90 gunu aştığında veya kredinin değerliliğini yitirdiği veya kredinin zaafiyete uğradığı bir durum var ise kredi takip hesaplarına (III. Grup) aktarılır. Bu aşamada özel karşılık ayrılır.

Takip hesaplarına aktarılan bir kredi, banka bilançosunda kredi hesaplarını azaltıp takipteki hesapları arttırdığından, bankalar artık elde ettikleri duzenli kredi faizlerinden mahrum kalacak, takip aşamasında özel karşılık ayıracağından da faiz dışı giderleri artacak, zaten vade uyumsuzluğu ile faaliyetlerine devam ettiğinden, kısa vadeli olarak bağladıkları kaynaklarını ne zaman tahsil olunacağı bilinmeyen hesaplara bağlamış olacaktır. Bu durum, aktif kalitesi, sermaye yeterliliği, net faiz marjı, likidite, karlılık oranlarını olumsuz etkileyecektir.

Bu olumsuzlukları nedeniyle bankalar, kredilerinin takip hesaplarına aktarılmaması için izleme ve denetleme faaliyetlerini etkin olarak yapmaya gayret etmektedirler. Ancak takipteki kredileri sıfırlamak ve ortadan kaldırmak mumkun olmadığından bankalar kredilerini takip hesaplarına

aktarılmasının yavaşlatılması ve tahsilatın arttırılmasını hedeflemektedir. Bankaların bu konudaki kendi iç uygulamaları, bir dönem uygulanan İstanbul Yaklaşımı, Anadolu Yaklaşımı, TMSF'nin alacak satış ihaleleri, Yönetmelik yayımlanarak BDDK'ya bağlı olarak faaliyete geçen varlık yönetim şirketleri, takipteki kredilerin tahsil ve tasfiyesi amacına yönelik gayretlerin başlıcalarıdır.

Türk bankacılık sektöründe özellikle 2009 yılında yaşanan kriz ile birlikte takipteki krediler artmış kredi kullandırımı gerilemiştir. Daha sonra kredilerde artış olmuş, takipteki krediler dalgalanma ile birlikte 2013 yılı itibariyle 2007-2013 dönemi içerisindeki en yüksek düzeyine ulaşmıştır.

Kredilerin muhasebe ve sınıflandırılması, BDDK tarafından yayımlanan Tekdüzen Hesap Planı ve Karşılıklar Yönetmeliği kapsamında yapılmaktadır. Bu aşamalarda yapılacak hatalar veya yapılmayacak sınıflandırmalar, bankaların karlılık, sermaye yeterliği, özkaynakları, gelir gider hesaplarını olduğundan farklı göstereceğinden, ilgili taraflara yanlış bilgi verecektir. Dolayısıyla, takipteki kredilerin sınıflandırılması da ayrı bir öneme sahiptir.

Bilançonun aktifinde yer alan takipteki krediler rakamı hem nakdi hem de gayri nakdi kredilerden aktarılan kredi tutarlarını içermektedir. Ancak, sektörde kullanılan takipteki krediler / krediler ve takibe dönüşüm oranlarında formüldeki toplam kredi rakamı sadece nakdi kredileri içermekte, gayrinakdi kredi rakamlarını içermemektedir.

Basel uygulamaları kapsamında, Sermaye yeterliliği oranında yer alan kredi riskinin hesaplanma yöntemlerinde değişiklikler yapılmakta, özellikle Türk bankacılık sektöründe ağırlıkla teminata alınan bazı teminat türlerinin sermaye yeterlilik oranının hesaplanmasında dikkate alınmaması, bankaları daha teminatlı işlemlere veya daha az teminatlı işlemlere yönlendirebilir. Şunu da belirtmekte fayda var, Basel Komitesi sermaye yeterliliği ile ilgili kararları ile bankaların kredi verme işlemlerine karışmamakta ve yönlendirme yapmamaktadır.

Türkiye'de banka faiz oranlarının azalmasına paralel elde edeceği faiz gelirleri de oransal olarak azalacaktır. Mevduat vadelerinin kısa olması yanında bankalar ihraç ettikleri bonolar ve yurtdışından temin etikleri kaynaklar ile vadeyi uzatmaya çalışmakta ama belirsiz vadeli ve faiz gelirlerinden mahrum bırakan bir takipteki kredinin olumsuz etkileri her zaman hissedilmekte ve bankaların kaynak maliyetini de etkilemektedir.

Ayrılan özel karşılıkların takipteki kredilerin %77'si olduğu dikkate alındığında, hiç takibe kredi aktarılmaya dahi ayrılacak karşılıklar ile bankaların karlılıkları olumsuz etkilenecektir. Kredi türleri içerisinde sırasıyla en çok paya kurumsal/ticari, bireysel ve KOBİ kredileri sahiptir. Takipte yer alan krediler içindeki paylarında da aynı sıradadırlar. Banka grupları itibariyle bakıldığında da, yabancı bankaların takipteki krediler / krediler rasyosunun yüksek olduğu görülmektedir.

Özetle, takipteki krediler gerek tutarı gerekse dahil olduğu rasyolar itibariyle bankaların bilanço, gelir tablosu, karlılık, likidite, sermaye yeterliliği ve aktif kalitesi oranlarını etkilemekte, bankaların kaynaklarını donuk alacaklara bağlaması, kaynak ve kredi maliyetine etkisi, bankanın bunları tahsil etmesine yönelik faaliyetlerini arttırması, bireysel ve ticari müşterilerin bankalarla daha sonraki ilişkilerini olumsuz etkilemesi, muhasebe ve sınıflandırma işlemlerinin önemini arttırması hususları dikkate alınarak önem verilmesi, kredilerin kullandırılma süreci kadar firmaların analiz ve istihbarat yani kredi kullandırımı öncesi aşamasına da önem verilmesini gerektirmektedir.

Kaynaklar

- AKTAŐ, Ramazan, (2000), "Sorunlu Krediler", TBB Eğitim ve Tanıtım Grubu Seminer Notları, İstanbul, 25-26 Mayıs 2000,
- ALPARSLAN, Melike, (2000), "Bankaların Kredi Riskleri hakkında Kamuoyunu Bilgilendirmesi-Basel Komitesi", T.B.B. Bankacılar Dergisi, Sayı:33, (Haziran 2000), s.
- ARIKAN, A.Naci, (1999), "Bankaların Ayırmıő Oldukları Muhtemel Zararlar Karőılıđının Esasları ve Bu Karşılığın Vergi Kanunları Karőısındaki Durumu", Vergi Dünyası Şubat 1999 (Sayı : 210), s.119-137
- ARSLAN, İbrahim (2007), "Basel Kriterleri ve Türk Bankacılık Sektörüne Etkileri", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s.18-
- AYDIN, Demet ve BAŞKIR, M. Bahar, (2013), "Bankaların 2012 Yılı Sermaye Yeterlilik Rasyolarına Gore Kümeleme Analizi ve çok Boyutlu Ölçekleme Sonucu Sınıflandırılma Yapıları", Bankacılık ve Sigortacılık Araştırmaları Dergisi, Cilt 1, Sayı 5-6, s.29-47.
- BDDK, (2014), Türk Bankacılık Sektörü Genel Görünüm Raporu :2013, Sayı:2014/1, www.bddk.org.tr
- BDDK, (2014), Türk Bankacılık Sektörü Genel Görünüm : Mart 2014, Sayı : 2014/2, www.bddk.org.tr
- BDDK, (2013), Türk Bankacılık Sektörü Genel Görünüm Raporu : Mart 2013, Sayı:2013/2, www.bddk.org.tr
- BDDK, (2012), Türk Bankacılık Sektörü Genel Görünüm Raporu : 2011, Sayı:2012/1, www.bddk.org.tr
- BDDK, (2014) Türk Bankacılık Sektörü Temel Göstergeleri, Haziran 2014, www.bddk.org.tr
- EKEN, M. HASAN, (2006), "Basel II ve Risk Yönetimi", Finans-Politik & Ekonomik Yorumlar, Yıl:43, Haziran 2006, S: 507, s. 9-33
- EKEN, M.Hasan ve SELİMLER, Hüseyin, (2013), Temel Banka Muhasebesi, Der Yayınevi, İstanbul
- EROL, Mikail (2007), "Basel I ve Basel II Uzlaőısının Bankalar Tarafından İőletmelere verilen Kredilerde Risk Yönetimi Aracı Olarak Kullanılması", Muhasebe ve Finansman Dergisi, s.
- GÖÇMEN, Gamze, (2007), "Türkiyede Bankacılık Sektörünün Bilanço Dışı Faaliyetlerindeki Gelişmeler", Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 17, s.
- HORASAN, Mukadder ve HORASAN, İlkey, (2012), "Kredilendirme Süreci ve Basel II Kriterleri ile Karőılaőtırılması", Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, Yıl:2012, Cilt: XXXII, Sayı:1, s. 201-230
- KOÇ, Selahattin, (2013), "Bankaların Karőılaőtıkları Riskleri Yönetmedeki Etkinliği: Türkiye Ölçeği", Maliye Dergisi, Sayı:165, Temmuz-Aralık 2013, s.275-297
- MERMÖD, Aslı Yüksel ve CERAN Mustafa, (2011) "Basel III Doğrultusunda Bankacılık Riskleri ve Sermaye Yeterliliği; Türk Bankacılık Sektörü Üzerine Karőılaőtırmalı Bir Analiz", Marmara Üniversitesi Finansal Araştırmalar ve alışmalar Dergisi, Sayı:4, s.29-38
- OKUR, Abdurrahman, (2014), "Basel Kriterleri ve KOBİ'ler Tarafından Anlaőtılmasına Yönelik Uygulama alışması", Bankacılık ve Finansal Araştırmalar Dergisi, Sayı:1, s.11-23
- SELİMLER, Hüseyin ve KALE, Süleyman, (2012), "Türk Bankacılık Sektöründe Bilanço Dışı İőlemlerin Risk ve Karlılık Açısından Değerlendirilmesi", Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi, Yıl : 2012, Cilt : XXXIII, Sayı : II, s.173-203
- TBB, (2000), "Genel Kredi Sınırları Hakkında Avrupa Birliği Düzenlemeleri", Bankacılar Dergisi, Sayı 35, 2000, s.60-81
- TBB (2013), "Sermaye Yeterliliği Őerhi", Yayın No:299, Aralık 2013, www.tbb.org.tr
- TEKER, Suat, AKÇAY Barıő ve BOLĐÜN, Evren, (2005), "Banka sermaye yeterliliği: Basel II Standartlarının Bir Türk Bankasına Uygulanması", Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, C:3, Sayı:12, s. 42-54
- TİRYAKİ, Göksel, YILMAZ, Ahmet ve KÜLAHI, Ezgi Aslan, (2013), "Türkiyede Basel, II ve III Kurallarına

Uyum Süreci”, Öneri Dergisi, Cilt:10, Sayı:40, Temmuz 2013. s.185-200.

TUNCER, Ebru, (2006), “Risk Yönetimi, Sermaye Yeterliliği ve Finansal Sektör İstikrarı Çerçevesinde Stres Testleri”, Bankacılar Dergisi, Sayı 57, s.67-74

YÜCEMEMİŞ, Başak Tanınmış ve SÖZER, İnanç Asım, (2011), “Bankalarda Takipteki Krediler : Türk Bankacılık Sektöründe Takipteki Kredilerin Tahminine Yönelik Bir Model Uygulaması”, Marmara Üniversitesi Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, Cilt:3, Sayı:5, s.43-56

Mevzuat

5411 sayılı Bankacılık Kanunu

88/12937 Sayılı “Bankalarca Tesisi Gereken Karşılıklar Hakkındaki Karar”, (23.05.1988 tarih ve 19820 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.)

97/10497 Sayılı “Banka Kredilerinin Niteliklerine Uygun Olarak Muhasebeleştirilmesi, Değerlendirilmesi ve Kredi Karşılıkları Hakkında Karar” (11.01.1998 tarih , 23227 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır)

99/13761 Sayılı “ Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Karar “ (21.12.1999 tarih , 23913 sayılı (mükerrer) Resmi Gazete’de yayımlanmıştır)

BDDK, Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik” (30.6.2001 tarih ve 24448 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.)

BDDK, Bankalarca Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin (Resmi Gazete’nin 1 Kasım 2006 tarih ve 26333 sayılı nüshasında yayımlanmıştır)

BDDK,(2007) Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ, (26.01.2007 tarih ve 26415 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.)

BDDK, Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik (Resmi Gazete’nin 28 Haziran 2012 tarih ve 28337 sayılı nüshasında yayımlanmıştır)

6502 sayılı Tüketici Koruma Kanunu (28.11.2013 tarih ve 28835 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.)

İnternet Kaynakları

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, www.bddk.org.tr (Erişim : 01-10.09.2014)

<http://www.bddk.org.tr/Websitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/TBSGG.aspx>

Türkiye Bankalar Birliği; www.tbb.org.tr (Erişim : 03.09.2014)

<http://www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/veri-sorgulama-sistemi/mali-tablolar/71> (Erişim : 01 - 10.09.2014) **Kaynak:** Tablo 5’den faydalanılmıştır.